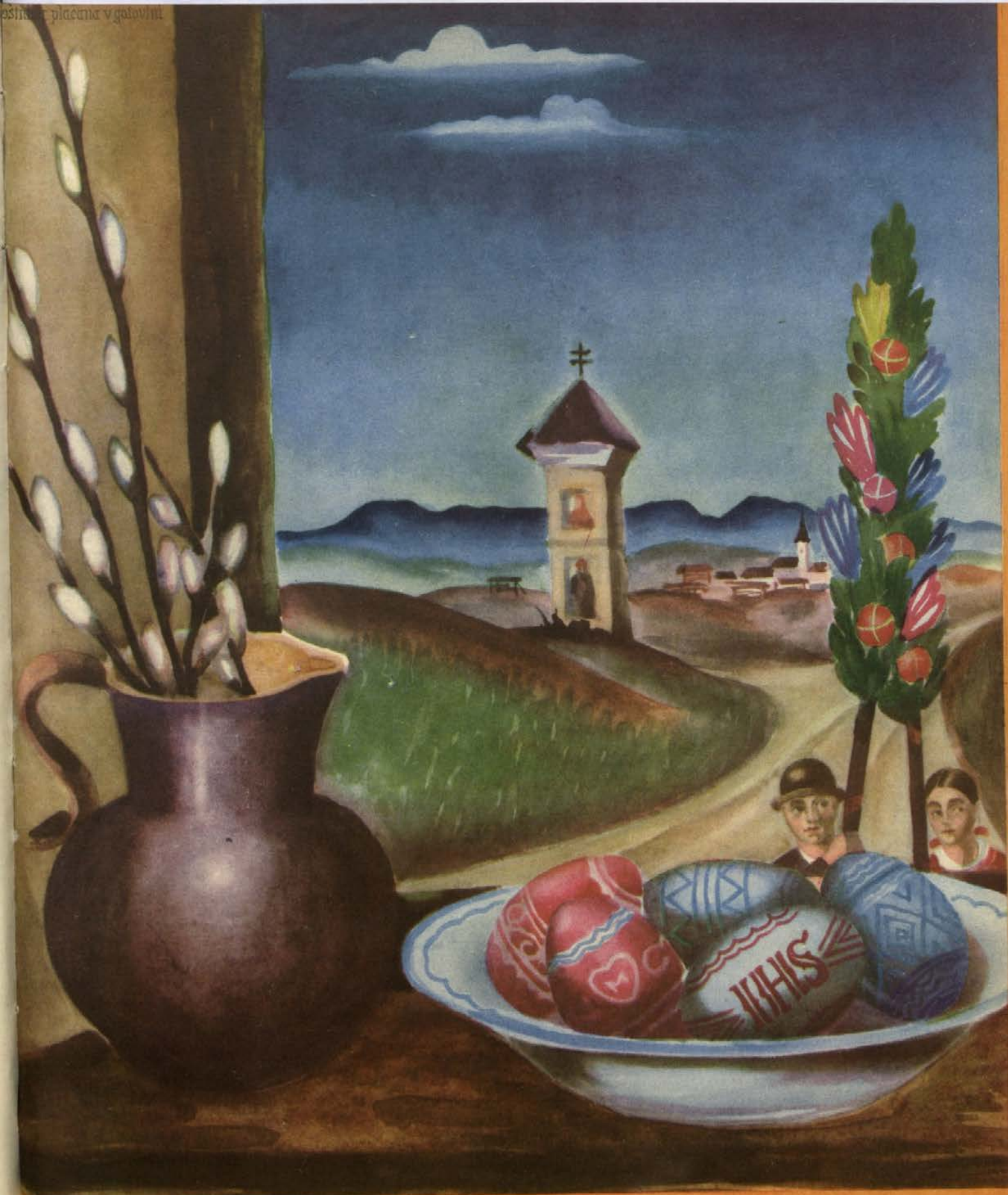
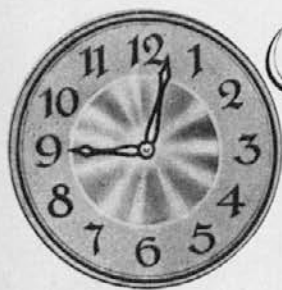

ošnik s placoma v goštvini

ILLUSTRACIJA

Ob vsaki uri in ob vsakem času

morate biti lepa. Kaj Vas more bolj veseliti, kot to, da Vas zjutraj pozdravijo takole: »Dobro jutro, - kako Te je polepšala Elida!«

Elida Coldcream hrani kožo čez noč, ji daje potrebno mastnobo in idealno čisti vsako polt. Z Elida Creme de chaque heure pridobiva koža občudovanja vredno in nežno barvo alabastra in je najboljša podlaga za puder. Elida Ideal in Favorit mila so izredno čista in blaga. Dajejo bogato peno in so prav decentno parfimirana

ELIDA NEGA KOŽE

ILUSTRACIJA

ŠTEV. 4. + 1930 + LETO II.

NAROČNINA € LETNO 12 ŠTEVILK 100 DIN € POLLETNO 6 ŠTEVILK 55 DIN € POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 DIN
INOZEMSTVO LETNO 120 DIN € AMERIKA 3 DOL. € LJUBLJANA, KOPITARJEVA 6 € TELEF. 2549 € ČEK. RAČ. 12.587

VSEBINA:

Dvoboj (Vl. Bartol, ilustr. Čargo)	106
Vesela aleluja!	109
Golnik v borbi proti jetiki	110
Fotoamater: Pomlad (C. Svigelj)	112
Izrezek (Fr. Krašovec)	114
Nove knjige	115
Naši otroci	116
Na Gospodov dan sem se zamaknil	117
Iz vsega sveta	120
Oktavo višje...! ((Roman, ilustr. Globočnik)	122
Naš radio	124
Nekaj minut pri rež. O. Šestu (I. Čargo)	126
Milan Skrbinšek (Ju Košuta)	127
G. Milan Skrbinšek v svojih vlogah	128
Hasanaginica	128
Pozdrav »Ilustraciji«!	129
Mis-manija (H. Smrekar)	130
Iz zgodovine mode	131
Moda za pomlad	132
Iz keramičnega ateljeja gđe. Pajničeve	135
O modernem pohištvu (B. F.)	134
Slovenska stanovanjska kultura	136

O zvočnem filmu	139
Filmi, ki jih bomo videli	140
Senčnice (Boris Orel)	141

Naslovna slika na ovitku akvarel P. Kocijančiča.

To je ono
rezilo, ki
ga vi po-
trebujete!

Ta rezila so edina izdelana iz pravega angleškega srebrnega jekla Kayser Ellison-Sheffield, zato še po osemkratni uporabi vedno dobro brijejo. Dobe se posvods! Prekupcem pošilja tranzitno skladišče

Gustav Husser & Sohn, Wien VII., Richtergasse 10.

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA V LJUBLJANI DUNAJSKA CESTA 17

USTANOVLJENA LETA 1900

Sprejema:

V požarnem oddelku: Zavarovanje vseh poslopij in premakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, streli in eksploziji svetilnega plina; cerkvene zvonove proti razpoki; steklo in zrcala proti razbitju

V življenjskem oddelku: Zavarovanje na doživetje in smrt v vseh sestavah, zavarovanje na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji

Ceniki in pojasnila z obratno pošto brezplačno

Dvoboj

Vladimir Bartol

Ilustriral Ivan Cargo

Nekaj mesecev sem živel v Parizu samotno življenje. Knjižnica, univerza, večasih teater ali koncert in par prijatelj — tako so mi potekali dnevi. Užival sem skromno podporo. Moral sem biti ekonomičen.

Nekoč sem po slučaju začel v veselo mednarodno družbo in z njo sem treščil nenadoma v veliko življenje. Kakor elektriziran sem bil ves. Denar sem kmalu zapravil, zapletel sem se v dolgove in — hočeš nočeš — sem moral iskati izhoda.

Ko sem odhajal iz domovine, sem se bil založil s precejšnjim številom jugoslovanskih znamk, med njimi tudi s par dragoceni. Spočetka sem jih bil skušal prodati v dveh, treh trgovinah. Vendar sem jih obdržal, ker so mi zanje ponujali zelo nizko vsoto. Sedaj sem se zopet spomnil nanje. Toda znanci, katerim sem govoril o njih, so mislili le na zabavo. Vse drugo jim je bilo deveta briga.

V »Dancingu« me seznanijo nekega dne z mladim Kanadcem. Bil je potomec nekdanjih francoskih izseljencev, vendar ni njegova zunanost v ničemer izdajala tega porekla. Bil je slok, izrazitega, zagorelega obraza in živih, sivih oči. Spominjal me je — ne vem prav zakaj — naših planincev. Zelo sem se začudil, ko so mi povedali, da je zdravnik in prakticira v neki pariški kliniki za živčne bolezni. Obvestiti so ga bili morali že o meni. Kajti takoj je zasakal pogovor na duševne bolezni, o katerih je vedel povedati mnogo zanimivega. Govoril je z ognjem, temperamnetno gestikulirajoč z rokami. Tako sem bil zaverovan v njegovo pripovedovanje, da me je nenadno vprašanje, če se hočem spustiti z njim v zamenjavo znamk, vrglo popolnoma iz ravnotežja. Priznal sem mu, da jih imam veliko izbero na razpolago.

V naslednjem trenutku mi je bilo že žal, da sem se bil dal tako presenetiti. Po čudnem smehljaju, ki mu je zaigral okrog ust, sem bil namreč spoznal, da je bržčas nameraval nekaj meni nevarnega. »Obiskal vas bom,« je dejal in mi izročil posetnico. Kaj sem hotel? Moral sem mu dati tudi jaz svojo. Potem sva nadaljevala pogovor o psihopatologiji.

Nisem mu sledil več s prejšnjo pozornostjo. Kajti za njegovimi besedami sem slutil popolnoma drugačen namen. Zdelo se mi je, ko da se hoče prikrasti v moje zaupanje. Bil sem na straži.

Nekaj drznega, naskakovalnega je bilo v njegovem obnašanju. Ko da je v njem še nekaj one pustolovske krvi, ki je bila pognala nekoč njegove pradeke preko »velike luže«. V primeri z njim sem se čutil nerodnega in okornega.

»Jutri pridem k vam; kdaj vas dobim doma?« je padel zdajci vdruči iz tira. »Francoske kolonije imam; znamke velike vrednosti. Ali imate katalog?«

»Nimam ga.«

»Tedad bom svojega prinesel.«

Natančno sem čutil, da mu ne gre za navadno zamenjavanje znamk, kakor je običaj med filatelisti. — Izkoristil bi me rad, mi je prišlo na misel. — Nemara pozna kupca, ki bi mu moje znamke drago plačal.

»Imate francoski katalog?« sem ga vprašal.

»Francoskega. Morda se bojite, da je cena francoskim kolonijam v njem previsoko naznačena, ker bi jih naši trgovci radi čim dražje prodali v inozemstvo? Dobro. Računala jih bova na polovico. Videli boste, da se bova sporazumela.«

»Opozarjam vas, da mi gre predvsem za prodajo,« sem mu pojasnil.

»Tako?« se je začudil nekam narejeno. »Torej niste zbiratelj? To pojde težje. Sicer pa imam tudi nekaj denarja na razpolago. Jutri zjutraj me pričakujte.«

»Nimam časa.«

»Torej šele popoldne?«

— Kam se mu je tako mudilo? Morda je pa bila ta naglica le spretna diplomacija? Odločim se, naj bo, kar hoče. »Popoldne ob treh,« pravim.

»Dobro. Jutri popoldne ob treh.«

Prihodnje jutro sem obiskal več trgovin z znamkami. Ogledal sem si cenike in kataloge. Nemških niso imeli. Pač pa sem si prepisal iz angleških in italijanskih vrednost francoskih kolonialnih znamk. Tudi po doktorju iz Kanade sem vprašal. Nikjer ga niso poznali. —

Prišel je točno ob treh. Videti je bil vesel in živahen: oči so se mu svetile kakor risu. Odložil je nekam staromodno, s srebrom okovano palico, potegnil iz žepa katalog in nekaj zavojev z znamkami ter sedel k mizi. Gospodinja

nama je prinesla črne kave; nažgala sva si cigareto in se začela pogajati.

»Poglejte ceno v katalogu,« je dejal in mi začel razkazovati bogato izbero francoskih kolonialnih znamk. »V vaši domovini napravite z njimi lahko sijajno kupčijo. Kaj hočete s svojimi? Sami veste, kako težko jih je spraviti tu v denar. Pri vas doma pa ni zanje zanimanja.«

»Tako cenijo Angleži in Italijani vaše znamke,« sem mu odvrnil in pokazal svoje jutranje beležke. Nasmehnil se je. Najbrž ga je moj sistem presenetil.

»Včeraj sem vam bil že povedal, da bom svoje znamke računal pri zamenjavi le po polovični ceni iz kataloga.«

»Toda meni ni do zamenjavanja.«

»Kaj mislite, da vam bo kdo plačal vaše znamke v polni vrednosti, če zahtevate zanje denar?«

»Vi se zanimате za moje, ne jaz za vaše.«

»Dobro. Pokažite, kaj imate.«

Začel si je ogledovati mojo zalogo. Zaničljivo se je smehljajal, ko je videl cele kupe prav navadnih.

»Vse to ni vredno pet frankov.«

»Pustite torej.«

»Te so boljše,« je dejal, ko je prišel do prvih jugoslovanskih izdaj, katerih sem imel cele serije.

V nizki sobici se je začel nabirati dim. Kadila sva kakor Turka, cigareto za cigareto. Vzdušje je postajalo vprav kavarniško.

Tedaj je zagledal slovenske in druge znamke izza prevrata. Tudi te v popolnih serijah. Za hip so se mu zaiskrile oči, kakor ujeti, ki je bila opazila plen. Toda v licu se mu ni zganila nobena poteza. Samo žile ob sencih so se mu napele, ko je potegnil iz žepa pinceto in si začel skrbno ogledovati komad za komadom.

Pozorno sem zasledoval vsako njegovih kretenj. Če je manjkal znamki le zobek, jo je zavrgel. Ostale je zlagal na kup, ki se je vidoma večal. Ves čas je molčal. Odprl je katalog in si začel iz njega izpisovati cene iskanim komadom. Ko je končal, je začel intenzivno računati. Pri tem mu je postalo tako vroče, da si je moral zrahljati ovratnik. Potem mi je pokazal vsoto. Bilo je okrog tisoč frankov.

Popil je kavo in dejal: »Tolika je vrednost po našem — francoskem — katalogu. V trgovinah jih prodajajo za tretjino cene, kupujejo pa za devetino. Lahko se sami prepričate, če še ne veste. Jaz vam nudim zanje petino, to je — dve sto frankov, skoraj še enkrat toliko kakor trgovci. Polovico vam dam v denarju, polovico pa v francoskih kolonijah, po ključu, kakor sva se bila včeraj dogovorila.«

Posmejal sem se.

»Tako pa ne bo kupčije.« Vzel sem znamke in jih položil na prejšnje mesto.

Niti besedice ni črhnil. Začel je zopet gledati manj dragocene. Zbral jih je precejšnje število in mi zanje ponudil deset frankov. »Med brati še pet niso vredne.« Nato jih je shranil v zavoj.

»Nisem pristal,« sem dejal in mu naglo iztrgal znamke.

»Kaj?« je vzrojil. »Saj je kupčija v mojo škodo!«

»Vseeno. Ne dam jih.«

»Pokažite jih,« me je prosil in že je začel beležiti njihove cene po katalogu. Izračunal je še vrednost nekaterih svojih. Ko sta se vsoti ujemali, je porinil predme desetak in svoje znamke. »Vse to za vaše,« je dejal. »Uničujem se. Če ne sprejmete, bom videl, da ste me imeli ves čas za norca.«

Kaj sem hotel storiti, da ga ne bi razžalil? Vdal sem se. Smehljaj mu je hušnil preko obraza, ko da si misli: led je prebit. To me je še bolj utrdilo v prepričanju, da ima kupca, ki ga vprav moje znamke izredno zanimajo. Ali bi mogel sicer skleniti zase tako neugodno kupčijo?

Pogajala sva se dalje, še vedno samo za manjvredno blago. Krepko je silil vame. Branil sem se trdovratno, iztiskajoč iz njega, kar več sem mogel. Polagoma se me je začela pollaščati utrujenost. Čutil sem, kako mi slabijo živci in pojema odpornost. Prestrašil sem se. Kaj res ne bo še

Pozorno sem zasledoval vsako njegovih kretenj

odjenjal? Pogledal sem na uro: šest. Vnovič sem naročil kave.

V sobi se je bilo medtem stemnilo. Prižgal sem svetiljko. Šele tedaj sem zapazil, kako zelo je bilo zakajeno. Ozračje se mi je zdelo kakor z električno strujo nabito. Čutili je bilo, ko da je prepojeno z neko čudno energijo, nemara produktom najinih intenzivno delujočih možganov.

Kofein je pognal živce k svežemu delovanju. Kanadec je začel z novim naskokom. Iz svoje zaloge je izbral lepo število znamk, med njimi prav dragocenih, katerih mi doslej sploh še pokazal ni bil. Po katalogu jim je določil ceno. Nato je segel po svojih. Kakor nehoti je vrnil mednje tudi nekaj onih, katere sem mu bil prej odrekel. Hotel sem protestirati. Pomiril me je, češ, da hoče videti samo, koliko so vredne. Začel je zopet računati. Pokazal mi je rezultat: ceno njegovih je za več ko še enkratno presejala ono svojih. Dodal je svojim še nekaj denarja, porinil oboje predme ter se polastil svojih.

»Vrnite jih! Nisva se pogodila,« sem vzkliknil. Toda že je bil nanje položil svojo žilavo roko.

»Čemu se razburjate? Mar niste vi na dobičku?« Začel je devati znamke v prozoren zavojček.

Osupnila me je tolikšna predrznost. To je bil doktor vsega zdravlilstva?! Ni moglo biti nobenega dvoma več: kupca je imel, in sicer prav nenavadnega. Sicer bi mu ne moglo biti vseeno, kakšnih sredstev se poslužuje, samo da pride do svojih znamk!

— Kako neki bi zanj izvedel? Hipoma me je prešinila ta misel. — Lahko bi mu sam prodal svoje znamke; gotovo bi dobil mnogo denarja, vsaj mnogo več, kakor mi Kanadec ponuja. Njegova predrznost je izzivala mojo. Na vse sem bil odslej pripravljen.

Popil sem požirek kave. Hladna je bila že in nekam oljnato se je vlekla. Tudi okus se mi je zdel čuden. Prav nič me ni več poživila. Kri mi je butala ob sencih od neprestanega napora. Čutil sem, kako se mi napenjajo sile. Vzduh je bil gost in težak. Ko môra mi je pritisnilo na možgane. Misli so se mi trgale in neizmerno sem si zaželel počitka. Tudi odpor mi je bil kakor zlovoljen. Ura je bila osem.

Tudi v Kanadčevem obrazu sem opazil utrujenost. Vendar je gledal še dokaj bistro predse in ko je srebnil iz skledice, je začel kakor osvežen z novim napadom. Iz listnice je potegnil stotak — pred očmi, s krvjo podplutimi, mi je zaplesala cela množica takih podob — in ga položil predme.

»Za polovico onih znamk, ki sem jih bil najprej izbral. Naj bo v božjem imenu.«

Za hip sem okleval. Potem sem odklonil.

Segel je po večjem številu zavojev in začel sipati iz njih kolonialne znamke. »Glejte, kakšna vrednost! Še vse to vam dam — za polovico vaših.«

Zvrtelo se mi je pred očmi. Bil sem tako slab, da mi je bila vsaka odločitev napor. Poklical sem gospodinjjo in zopet zahteval kave. Prinesla jo je. Naglo sem prijel za skledico. Tedaj sem opazil, kako je Kanadec kakor slučajno stresel vanjo pepel cigarete. »Pardon!« je dejal. »Zmotil sem se. Zamenjal sem bil skledico za pepelnik.«

V glavo mi je šinila misel. — Kaj, če se je bil tudi prej »zmotil?« Odtod nemara čudni, oljnati okus. Vedel sem, da uničuje pepel cigarete učinek delovanja krvi po oživljaljočem strupu.

»Dovolite, da napravim požirek iz vaše skledice,« sem rekel in že sem mu popil kavo... Kri mi je z novo silo zaplala po žilah. Zopet so začeli možgani intenzivneje delovati.

S tresočimi prsti si je šel skozi lase. Na čelu so se mu prikazale znojne kaplje.

Odklonil sem ponudbo.

Zdelo se je, ko da ne more verjeti. Z velikimi očmi je strmél vame. Dejal je z drhtečim glasom: »Nikoli več se vam ne bo nudila taka priložnost.«

Vztrajal sem pri odklonitvi. Iz listnice je vzel bankovec za petdeset frankov in ga s tresočimi prsti priložil stotaku.

»Vse to — za polovico vaših. Predolgo se že pogajava. Vdam se. Zmagali ste.«

»Ne sprejemem.«

»Kako?« je vprašal in prebledel.

»Ne sprejemem,« sem ponovil.

»In — če — vam — dam — še — petdeset?«

»Ne sprejemem.«

»In — še — petdeset.«

»Tudi tedaj ne.«

Dvignil se je. »Torej nočete?« Glas mu je bil pridušen.

»Nočem.«

»In zakaj ne?«

»Ker ste me hoteli nesramno ociganiti. Mislite, da ne vem, da imate kupca, ki bi vam dal za moje znamke desetkrat toliko, kolikor ponujate vi meni?«

Pospravil sem svoje stvari. Vedel sem, da ga bo pritiralo to do skrajne besnosti. Ali se bo tedaj nemara izdal? —

Zaklenil sem zavoje v omaro. Ko sem se nato obrnil, je stal Kanadec pred mano blede ko stena. Na ustnicah so se mu bile prikazale pene.

»Lopov! Goljuf!« je bruhalo zdajci iz njega. »Ti si me osleparil. Na mestu mi vrni denar in znamke!« Krčevito je stiskal pesti.

Pogledal sem na uro. »Devet je,« sem dejal kolikor mogoče mirno. »K večerji bo treba. Šest ur sva se bila.«

Ni se ganil. Kakor jastreb je prežal name. Ko je videl, da čakam na njegov odhod, je bruhal v histeričen smeh.

»Res je, kupca imam, Američana. Toda vi ne boste zvedeli zanj, do sodnega dne ne boste zvedeli zanj.«

»V zadoščenje mi je vendarle, da sem ostal jaz na dobičku. Sklepali ste zase neugodne kupčije, ker ste mislili, da me boste na ta način najlažje zadržali v zanko. K sreči sem pa spregledal vaše prav malo moralne nakane. Vašega Američana le zase ohranite; bolj ga boste potrebovali kakor jaz.«

Vnovič se je zasmel. Suho in presekano.

»Kaj mislite, da ne čitam vaših misli?« Uganili ste, da imam dobre kupce; zavlačevali ste kupčijo samo zato, da bi vam izdal nemara skrivnost. Zmotili ste se. Tu je Američanov naslov. Nikoli ne boste izvedeli zanj.«

Vzel je posetnico iz listnice in mi jo odaleč pokazal.

»To je za pepel, ki ste mi ga bili v kavo natresli!« sem vzkliknil in planil korak proti njemu. Usekal sem ga z robom dlani po zapestju,

da mu je omahnila roka. Posetnica je padla na tla. Bliškoma sem se sklonil in jo pobral. V hipu sem prečital:

Rolph Withman

25, Rue de Tournon

Paris

»Satan!« je kriknil in navalil name.

»Nazaj!« sem zavpil in pograbil z nedvoumno kretjo njegovo s srebrom okovano palico. »Tu sem jaz gospodar.«

Opotekel se je. S težkimi koraki je zapustil sobo. Palico, pinceto in dragoceno izdelan svinčnik je pozabil vzeti s seboj.

Komaj so se bila vrata za njim zaprla, me je prevzela silna slabost. Kakor omotičen sem omahnil na posteljo in padel v težak spanec...

Ko sem se prihodnje jutro prebudil, sem izročil gospodinjji Kanadčeve stvari, da mu jih da, če bi prišel ponje. Odšel sem v Rue de Tournon k originalnemu Američanu Withmanu. Prodal sem mu vse svoje znamke in se vrnil s tri tisoč in dve sto franki v žepu.

Doktorja iz Kanade pa nisem srečal nikoli več.

»Nazaj!« sem zavpil in pograbil z nedvoumno kretjo njegovo s srebrom okovano palico

Proti rudečim rokam

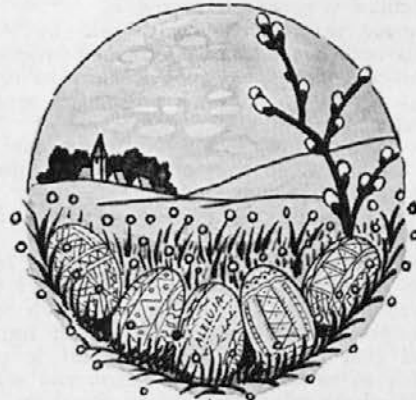
razpokani in nelepi barvi kože se z uspehom uporablja snežnobela in maščob prosta krema "Leodor", ki daje rokam in obrazu eno belino, katero si vsaka odlična dama želi. Posebna prednost kreme "Leodor" je v tem, da izvrstno hladi srbečo kožo in je obenem odlična podloga za puder. Trajni vonj kreme "Leodor" je podoben onemu, ki prihaja iz šopka v rosnem pomladanskem jutru utrganih vijolic in šarnic brez onega slabega mošusovega vonja ki odbija odlične ljudi. Cena veliki tubi Din. 14.50, mali tubi Din. 9.—. V učinkovanju jo podkrepi Leodor-toaletno milo, cena komadu Din. 8.—. Dobiva se povsod, kjer prodajajo Chlorodont-proizvode. Pošljite nam ta oglas kot tiskovino (omot ne zalepiti) dobili boste brezplačno eno poskusno tubo za večkratno uporabo. Tvojnica Zlatorog. Oddelek Chlorodont, Maribor 115

IZBRANO PARFUMERIJO SVETOVN. ZNAMK
SE DOBI V DROGERIJI »SANITAS«
CELJE - LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 5

Oton Gaspari: Velikonočna procesija

Oton Gaspari:
Velikonočna vinjeta

PRAVI
FRANCK
vedno
odlična kakovost!

Veselo Veliko noč

vsem na-
ročnikom
in
čitateljem
želi
,ilustracija'

Stane Cuderman: Snemanje s križa

Poravnajte
naročnino,
če je še niste!

Foto P. Kocijančič

Vesela Aleluja!

Desno: *Velikonočni pozdrav*
Foto A. Kornič

Pogled na Golnik s Storžičem v ozadju

Golnik v borbi proti jetiki

(Razgovor z gospodom šefzdravnikom)

Gospod šefzdravnik me je dobrohotno sprejel na kratek razgovor o Golniku za »Ilustracijo«. Morda ne bi smel reči, da ima občevanje z njim poseben ton nežnosti, ker v vsaki njegovi besedi zveni energija močnega moža, vsekakor sem pa občutil, da se razgovarjam z zdravnikom. Po tem razgovoru sem privkrat razumel, zakaj je Ivan Cankar vedno izbral ravno zdravnika za tistega, ki naj pove modre, dobre in včasih mehke besede. (»Martin Kačur«, »Volja in moč«, »Hlapci«). Preden sem še mogel napraviti potreben uvod, sem že sedel sredi vprašanja: »Izvolite vprašati, gospod, kaj Vas pri nas največ zanima. Kar Vas zanima, bo gotovo zanimalo tudi Vaše čitatelje, saj je »Golnik« precej enako poznan oziroma nepoznan med našim ljudstvom.«

»Najprej, gospod šefzdravnik, Vas prosim, da mi malo objasnite nastanek zdravilišča. V resnici nismo vedeli, da je v tem prijaznem kotičku nastala tako važna zdravstvena institucija. Posebno zadnji dve leti sem že tolikokrat slišal ime Golnik, da sem sklenil najti temu skrivnostnemu imenu (vsaj s takimi občutki se po navadi izgovarja) potrebno realno podstavo. Prepričan sem, da se večini naših čitateljev godi podobno kot meni.«

»Vojna je povzročila s svojo lakoto in napori opasen napredek jetike. Treba je bilo odpora, brambe proti ljudski

kugi. Takoj po vojni je padla s strani deželne vlade za Slovenijo od njenega zdravstvenega zastopnika dr. Breclja blagoslovljena misel postaviti na mestu stare golniške graščine moderno zdravilišče za pljučne boleznj. Verjemite mi, da sem se živo zainteresiral, če bi bilo mogoče najti še ugodnejšo pozicijo za ta namen v Sloveniji, pa je dosedaj še nisem našel. Že šest let vodim to delo in vsako solnčno jutro me nanovo zadivi, dá meni novega poguma, mojim pacientom novih upov in moči. Ostanite pri nas, da boste preživeli vsaj jutro in večer na Golniku, če hočete videti naravo, kadar razsipa z lepoto.

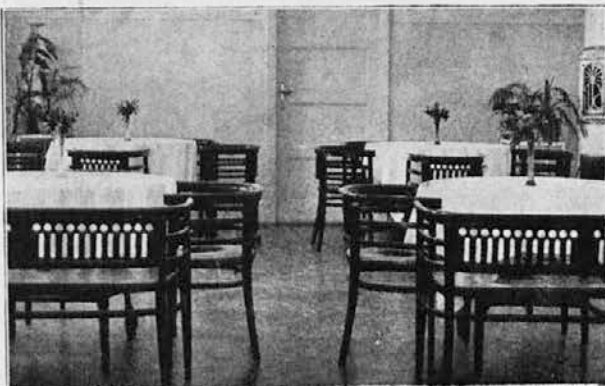
Golnik letos praznuje desetletnico. Vedite, da Golnik ni stal od vsega početka, kakor je danes, ampak je rastel, kakor raste živo bitje. Skrbeli bomo, da bo rastel še krepkeje; mnogo je načrtov in tudi še dosti volje. Mi vemo, da smo potrebni, neizmerno smo potrebni. Slovenija nima onega, česar najbolj rabi — ljudskega zdravilišča za pljučne boleznj. Mogoče o tem kako besedo ob koncu.«

»Morda mi, gospod šefzdravnik, odgovorite na malo bolj diskretno vprašanje o metodah in uspehih zdravljenja? Najbrž sem preveč vprašal, toda razumeti morate, da to vprašanje od vsega najbolj zanima vsakega bolnika, ali pa bolniškega kandidata, to se pravi vse ljudi. Splošno so dozdam napravili križ čez vsakega, o katerem so vedeli, da ima tuberkulozo.«

»O prosim, gospod, nič diskretnosti. Mi vedno radi povemo, kaj delamo in kaj zmoremo. Čisto res je, da se je medicina spustila v boj s tuberkulozo šele ob koncu preteklega stoletja. Prej je bila premalo oborožena; sedaj pa, ko smo poklicali v fronto moderno bakteriologijo, higijeno, kirurgijo, kemijo, fiziko, je tuberkuloza trobila na splošni umik. Med napadalci tudi ne smemo pozabiti večjega blagostanja.

Prvo vprašanje, ki ga je medicina povoljno rešila, je vprašanje rane diagnoze. Kadar sta obe polovici pljuč razbiti in raztrgani kot turška zastava, jih ne bo nihče več zakrpal. Če je samo polovica, imamo že veliko poguma; če je pa še manj, se zagotovo nič več ne bojimo. Pravočasna in točna preiskava vse odloči. Mi se poslužujemo vseh pridobitev moderne medicine. Interno kot kirurško zdravljenje, kakor zahteva potreba. Že samo strogo izvajanje življenja po higijensko-terapeutičnih principih mnogokrat zadostuje, da težko bolni, prepadli pacienti oživijo, skoraj bi rekel ozdravijo. Da Vam odgovarjam na drugi del Vašega vprašanja o uspehih. Deset kilogramov in čez pridobitve na teži v teku nekaj mesecev pri nas še ne predstavlja rekordov. To samo mimogrede. Rečem Vam mirne duše, da

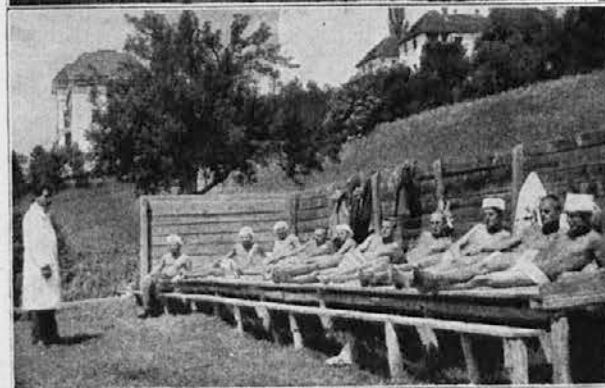
Z Golnika

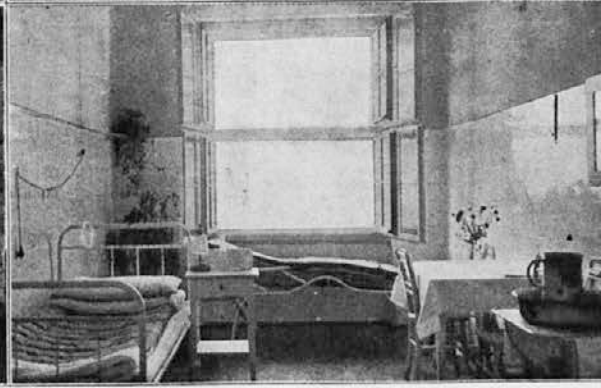
Levo:
Čitalnica

Desno:
Golnik pomladi

Levo:
Solnčenje
kostne
tuberkuloze

Desno:
Soba proega
razreda

Foto F. Jug, Tržič

Zdravilišče Golnik pozimi

je nam v veliko plačilo zavest, ko moremo okoli 80% svojih pacientov zopet vrniti v življenje kot delazmožne člane človeške družbe; očeta-rednika, mater — družini; sina, hčerko — staršem. Tako smo bogato nagrajeni kot zdravniki, nagrajeni tudi za one, ki jim ne moremo odvrniti usode. Pa če je ne odvrnemo, jo vsaj mnogo olajšamo, kar ni nič manj važno delo, kadar smo poklicani v službo smrti.

Nehote mi je glava sama klonila pred človekom, ki streže človeški bedi, ki doživlja grozote človeških usod in ne omahne. Občutil sem težko nalogo zdravnika, kadar more prenašati samo olajšave in ne zdravila. Zaprotil sem gospoda šefzdravnika, da naj mi pove še o načrtih, ki jih je že od početka razgovora omenil.

»Da, da gospod! Veste, kdo so naši pacienti? Ljudje, ki zelo mnogo premorejo in ljudje, ki prav malo premorejo. Srednjih slojev skoraj ni. Revne naše pacijente tvori slovensko delavstvo, ki si je pred vsemi drugimi sloji priborilo možnost sanatorijskega zdravljenja. Kar zmoro delavstvo s pomočjo svoje sijajne bolniške organizacije, to zmoro sedaj samo bogati ljudje. Naše zdravljenje ni kratkotrajno, in je danes še razmeroma drago. Naš cilj pa je ustvariti take pogoje, da se bodo tega zdravljenja lahko poslužili vsi tuberkulozni, kot se danes lahko poslužijo bolnišnice v Ljubljani. Ta cilj je naše ljudsko zdravilišče. Poslopja, ki danes stojijo, so že premajhna. Letos gradimo zopet dve novi stavbi. Rekel sem Vam, da rastemo iz strašne potrebe. V Ameriki bi šlo to hitreje, pri nas gre malo bolj počasi, ampak gre. Malo že razumete, kaj se pravi obrestovati milijone pri naši obrestni meri. Toda vse bomo dogradili. Pridite čez par let po fotografije.«

»Hvala lepa, gospod šefzdravnik. Zelo razveseljivo je slišati, da mora tudi jetika popuščati od svoje neizprososti, čeprav šele po težkih naporih. Najhujše pri tem zdravljenju se mi zdi, da mora biti strašen dolgčas in potrpljenje.«

»O, kako se motite, gospod,« se mi je nasmejal gospod šef. »Mi imamo 170 pacientov, večina od njih skoraj ne čuti, da so bolni. Torej imamo najmanj za eno vas ljudi. Dolgega časa sploh ni. Živimo popolnoma zaključeno življenje s tisočeriimi varijacijami. Vsak nov mesec prinese s seboj nove mode, nove stranke med pacijente, prepire, prijateljstva itd. Več življenja se skriva za mirnimi bežalnimi urami, kot ga je v parlamentarnih koridorjih za časa vladnih kriz. Posebnost našega zdravilišča je radio-inštalacija. Vsak pacient lahko posluša v svoji postelji radio-koncerte iz najboljšega radio-aparata. Večkrat imamo tudi družabne prireditve, ljudske igre, koncerte, kinopredstave po načelu, da je za uspešno zdravljenje tudi dobra volja potrebna. Zahvalite se v Vašem listu velikodušnim umetnikom, ki se niso zbalii bacilov, predvsem kvartetu Glasbene matice, Grafiki, pevcem iz Tržiča, Ljudskemu odru i. dr. Torej, ne bojte se priti k nam, kadar dobite svojo tuberkulozo.«

Nabral sem si pričujoče fotografije, voščil mnogo uspeha in se podal skozi čakalnico, kjer je pisana družba po jeziku in družabnih stališčih čakala svojega šefzdravnika. Rdeča luč nad rentgenovo sobo in prasketanje električnih isker mi je pričalo, da je obrat v polnem teku.

Zunaj je sijalo solnce. Spomladna vedrost je odmevala po zraku, gozdovih, travnikih in na obrazih bolnikov, ki so se sprehajali po vijugastih stezah.

... »Neprestano me draži, kako si Ti, Mabel, dosegla ta svoj prekrasen izgled...
Zaupaj mi, Te prosim, svojo tajno! Ali se imaš zakaliti za to svoji odlični kremi za polepšavanje...«
... »Dobro si pogodila, Elen! Odkar uporabljam

Velouty de Dixor

je postala moja koža vidno voljnija in elastičnejša.

Tudi Vi morete doseči slično polt, ki bo vzbujala splošno pozornost, kjerkoli se boste pojavili, če boste uporabljali za Vaš obraz, ramena in roke to izvirno kombinacijo kreme in pudra.

VELOUTY DE DIXOR — v niansah naturell, ivoir in blanche — dobite v oseh zadevnih prodajalnah v naslednjih množinah:

mala tuba Din 9'—
srednja tuba Din 18'—
velika tuba Din 30'—
super-tuba Din 45'—

Brez plačno dobite od nas poskusno tubo Velouty, če izpolnite ta kupon in nam ga pošljete obenem z Din 150 v znamkah za povratno poštnino.

Gratis

Cosmochemia,
Zagreb, Smičiklasova 25.

Št. 54.

Posljite mi poskusno tubo Dixora
v barvi.

Ime:

Naslov:

DIXORASE CREME. Krema za odstranjevanje dlačic z obraza. Ugodnega vonja, uspeh zagotovljen, a ne škoduje koži. — Mala tuba Din 22'—, velika Din 36'—.

EAU DIXOR. Tekočina za odstranjevanje dlak z ostalih delov telesa. Edinstveno sredstvo svoje vrste tudi po svojem delovanju. Stane Din 42'—.

IRADIUM DIXOR. Toaletna voda, ki vsebuje radium. Proti sojedcem in za specialno nego lepote. — Mala steklenica Din 38'—, velika Din 68'—.

Dixor Produits de Beauté, Paris

Samozastopstvo

Cosmochemia, Zagreb, Smičiklasova 23

Pomlad

Zgoraj: Motiv iz Sorice nad Železniki

Levo: Na Posavju

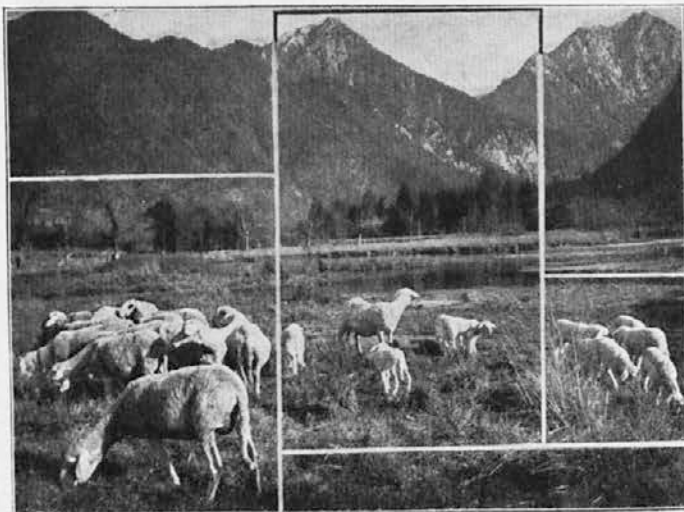
Spodaj desno: Gornja Radovina

Foto Cveto Svigelj

Bohinjsko jezero. Sv. Janez v opoldanskem miru

Foto Cveto Švigelj

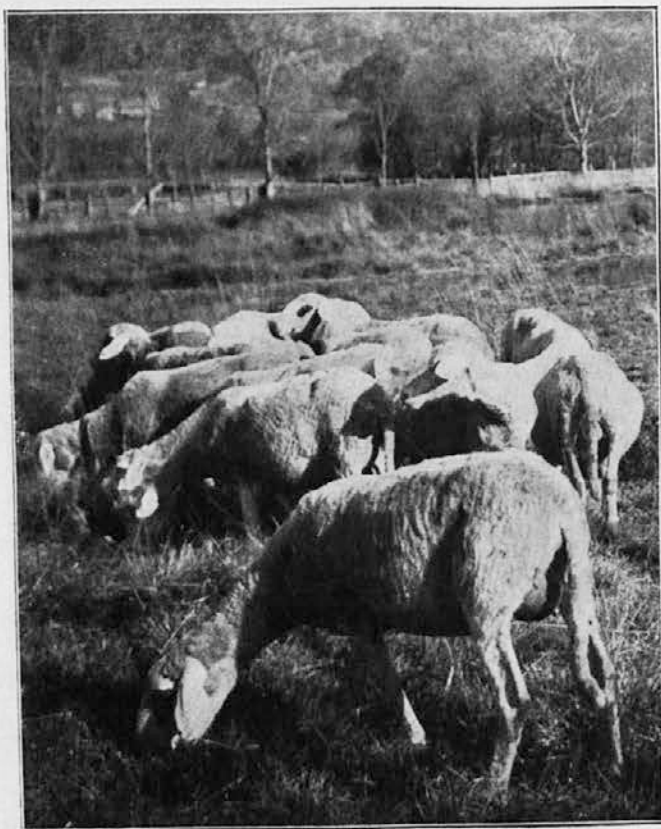

Fotoamater

Izrezek

Foto Fr. Krašovec

Fotografska plošča je redko kdaj vsa porabna in radi tega je treba vse nepotrebno in kar moti glavni motiv, neusmiljeno odstraniti. Saj ostali del še vedno zadostuje za resnično učinkujoči izrezek, ki ga potem povečamo na primeren format. Pri sedaj običajnih

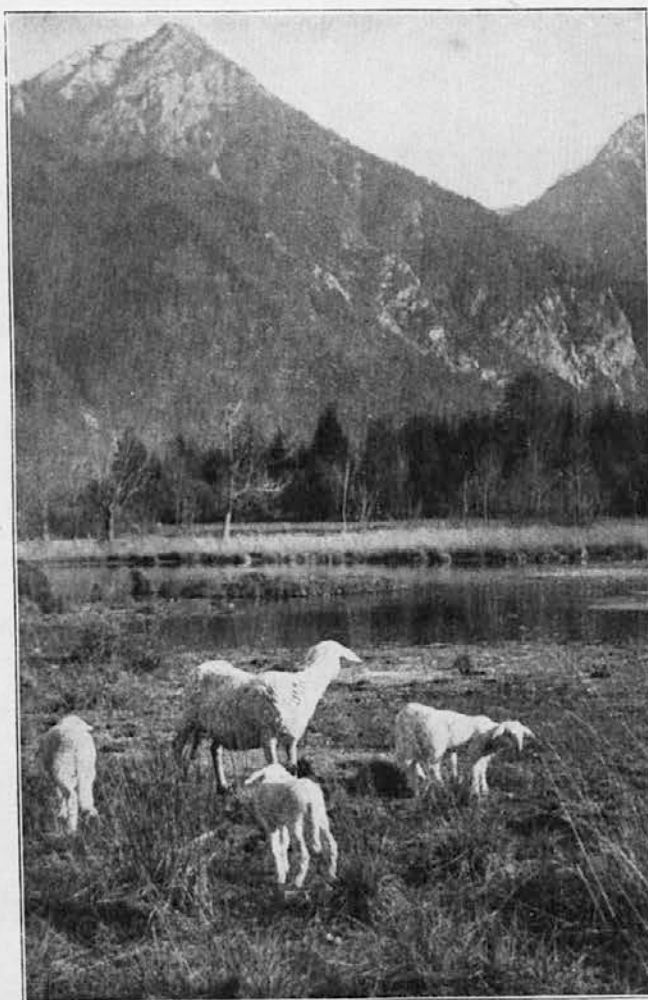

malih formatih itak ne shajamo brez povečevalnega aparata in si pravega amaterja težko predstavljamo brez njega. — Zgodi se pa tudi, da dobimo nehote ali ponepazljivosti, dva, tri ali celo več samostojnih motivov na eno ploščo, kar nam jasno dokazuje predstoječi primer.

Fotoamaterjem!

Vse fotoamaterje, ki so nam poslali obilico lepih slik, prosimo malo potrpljenja. V kratkem bomo začeli objavljati najlepše slike izmed onih, ki smo jih prejeli.

Kakor **glavni dobitek**

pri turdki

Drago Schwab, Ljubljana, Dvorni trg 3

Vas razveseli elegantna obleka ali površnik, izgotovljen po najnovejši modi ter iz najfinejšega angleškega ali češkega blaga

**Prvovrstno blago!
Nizke cene!**

Nove knjige

Ivan Pregelj: Izbrani spisi

V založbi Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani izhajajo izbrani spisi odličnega sodobnega slovenskega pisca Ivana Pregelja. V prvi lanski številki smo že poročali o prvem in drugem zvezku. Lani sta izšla še tretji in četrti zvezek. Tretji zvezek obsega obširno ljudsko povest »Odisej iz Komende«, ki je prej izšla v veliki nakladi z naslovom »Peter Pavel Glavar«. Romantična povest, gledana z očmi sodobnega pisca, vzgojno nadahnjena, tip nove slovenske ljudske povesti. Povesti so pridejani še »Zapiski gospoda lanspreškega«, nekako nadaljevanje Odiseja iz Komende, v izvorni formi, domislek pisateljev, da ponazori značaj junakov v časovno sočnejši folklori. Med temi »Zapiski« sta dve noveli, najlepši, kar jih je Ivan Pregelj napisal: »Regina Roža ajdovska« in »Moja krivda, moja največja krivda«. — Četrti zvezek obsega I. in II. del »Zgodeb zdravnika Muznika« in črtico »Tolminske matere sveta noč«. »Zgodeb zdravnika Muznika« v prvem delu so prijetna ljudska povest, zanimiva dovolj, da se zamislite v življenje slovenskega izobraženca pred dve sto leti, in še bolj za gledanje pisatelja, njegovo idejno stremljenje, pokazati slovenskega človega, vdanega v voljo božjo in naklonjenost nebes. II. del »Zgodeb« so intimni zapiski starega doktorja Muznika, intimni, v kolikor preveč stopa v ospredje njegovo znanje, njegova starost in pisateljev študij predmeta. Pa zato ni nič manj vreden branja. »Izbrani spisi« izhajajo dvakrat na leto, v skrbni opremi in stane posamezen zvezek broširan 45 Din, vezan 60 Din. Zelo primerno darilo za praznike.

Bratko Kreft: Človek mrtvaških lobanj

To »Kroniko raztrganih duš« uvaja pisatelj z besedami Dostojevskega: »Vidite, takrat bodo zapiski kakor so Vaši, potrebni in bodo marsikomu služili kot materijal, samo da so odkritosrčni, naj si bodo sicer še tako kaotični

in slučajni. V njih se bodo ohranile saj nekatere resnične poteze, iz katerih se bo lahko spoznalo, kaj vse se je skrivalo v srcu marsikaterega mladega človeka iz tiste kaotične dobe. Resnično, nikakor nepotrebno sporočilo, zakaj, iz mladih ljudi vzrastejo generacije.« Z ozirom na te besede je ta roman dokument idejne borbe in zlova generacije, ki je neposredno po vojni doraščala na srednjih šolah. Roman življenja, ki raste preko okvira, v neizmernost in se zdi, da ne more biti oblikovan tako, kakor bi si ga želel ti ali jaz. Res je, zgodba Leva Vuka, njegovih vrstnikov in vrstnic, je žalostna. Pa bi bila še bolj in skoro tragična, če bi se moral boriti s samim seboj, da ga ne kuje življenje po svoji mili volji. To življenje stoji nekam daleč od Vuka, nekam daleč od vseh. Morda pa je knjiga baš zato zanimivejša, če je karakteristika tistega časa nemoč in zlomljene hrbtnice. Tu se tkejo niti, ki delajo generacije ne iz žalosti, ampak iz groze, ne iz veselja, ampak iz triumfa. Kreft pripoveduje po svoje, nestrnjeno, dnevniško, preintimno. Snov je obsežna, da mu uhaja izpod rok, kakor življenje, ki je ušlo v tistih časih tolikim. Kreft ga je ujel. In še to ni napak da ga ni ujel za »vzore in boje«, ampak za široko platformo »dokumentov«. — Roman je izdala »Proletarska knjižnica« v Ljubljani, dobi se v vseh knjigarnah in pri avtorju. Cena broširani knjigi 50 Din.

Slovensko-nemški slovar

V zbirki žepnih slovarjev in učbenikov, ki jo izdaja Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, je izšel (kakor smo že poročali) Bradačev in Šlebingerjev »Nemško-slovenski slovar«. Zdaj mu je sledil še »Slovensko-nemški slovar«, ki ga je sestavil dr. Fr. Bradač s sodelovanjem dr. I. Pregelja. Sestavljen je v načelu in načinu nemško-slovenskega slovarja. Vsebinsko se naslanja pretežno na veliki Pletersnikov besedni zaklad. Prinaša pa poleg obilnega strokovnega novega izrazja zlasti še besedno gradivo, ki se je udomačilo v lepi in znanstveni slovenski knjigi po letu 1895. Uporabo slovarja Nemcu in inorodcu naj omogoči kratek pregled slovenskega glasoslovja in oblikoslovja. Slovar je izšel v priročni obliki, obsega preko 625 strani. Dobi se v vseh knjigarnah in stane lepo vezan 100 Din.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

KNJIGE

za praktično uporabo:

Šofer in samovozač. Priročna knjiga o konstrukciji, delovanju, stregi in vodstvu modernega avtomobila. Spisal inž. Josip Štolfa. V platno vezana Din 140.—.

Radio. Osnovni pojmi iz radiotehnike. Spisal prof. Leopold Andree. Din 60.—, vezana Din 76.—.

Slovensko-nemški slovar. Sestavila dr. Fr. Bradač in prof. dr. Ivan Pregelj. Vezan Din 100.—.

Nemško-slovenski slovar. Sestavil dr. Fr. Bradač in dr. Janko Šlebinger. Vezano Din 100.—.

Slovar tujk. Sestavil dr. Fr. Bradač. Din 40.—, vez. Din 60.—.

Filozofija. Načelni nauk o človeku in o njegovem mestu v stvarstvu. Spisal dr. Fr. Veber. Din 48.—, vez. Din 60.—.

Iz mojih spominov. I. do III. del. Spisal Franjo Šuklje. Vsak zvezek nevezan po Din 70.—, vsi trije skupaj vez. Din 240.—.

Najnovejši cenik celotne zaloge brezplačno na razpolago.

Naši otroci

Mali Mitja Gorec v vlogi Peterčka
v Gollebi igri »Peterčkove poslednje
sanje«
Foto Jos. Pogačnik ml.

Doja prijatelja

Na cvetno nedeljo

Potolazena

OTROK je vaša radost in veselje. Če si hočete ohraniti njegovo sliko za spomin, fotografirajte ga in pošljite njegovo sliko »Ilustraciji«, da jo objavimo v seriji naših otrok. Naročite si tudi »Ilustracijo«, da bosta vaš sin in vaša hčerka še v poznejših letih videla svoji sliki v pisani družbi naših otrok. — »Ilustracija« vam drage volje napravi to veselje, vi si jo pa naročite in jo priporočajte pri vseh svojih znancih in prijateljih! Primerjajte naš list z drugimi listi in videli boste, da vam »Ilustracija« nudi toliko lepih slik, kakor prav noben drug slovenski list in le malo tujih listov!

»Ilustracija«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6

Ribičeva mladinska igra »V pustni noči«, igrana v Kamniku

Bistrooka

»Na Gospodov dan sem se zamaknil« (Jan. Raz. 1, 10).

Poleg trpljenja Kristusovega kot biblijske priče je v zapadni umetnosti najgloblje in najtrajnejše odmevalo religijozno življenje svetnikov, katero je bilo v nemajhni meri podoživljanje onega trpljenja. In niti antika niti vzhod, kakorkoli sta ta dva svetova velika v svojem, nista ustvarila nič takega, kar je ustvaril iz teh religijoznih legend umetnik zapadne Evrope. Pojasnilo tega leži v razliki, ki obstoji med idejo religijozne umetnosti, pa seveda tudi med idejo religije in religioznega v poganstvu in krščanstvu.

Ali ni ta razlika celo taka, da upravičuje trditev, da niti antika niti vzhod nista poznala niti religije niti religioznosti? Vsa bogata grška mitologija prča samo o neizmerni potrebi in želji starega človeka po obeh, katerih mu pa ni mogla dati niti najbolj razvita umetniška fantazija. Izraz je ne naziranja, da »ste stvari so«, da Bog je, nego hrepenenja in razočaranja, »zakaj te stvari ne morejo biti, zakaj Bog ne more biti!« (po Chestertonu). Pravilna je tudi trditev, da v starem svetu ni nobenega sorazmerja med Bogom in oltarjem ter med oltarjem in duhovnikom. Duhovnik je namreč tu bolj svet nego Bog in važnejši, in edino ter glavno je obred, kateri je izdelan do vseh podrobnosti, a brez cilja. Ta reglement obreda ne bi bil nikdar rodil mučnikov, kakor jih je za-

beležilo krščanstvo takoj ob svojem početku, niti ne bi bil nikdar razplamtel človeških sre in duš v ono mistično življenje, kakor je to v zgodovini človeštva storilo zares šele krščanstvo, o čemer nam vendar tako jasno govore tudi naše slike, ki so samo skromni primeri iz obilnega še neobdelanega in neizbranega gradiva. Saj poznata tudi antika in vzhod mistično življenje, zamaknjenje in inspiracijo in ne bi mogli gladko tajiti in odrekati intenzivnih odlik tem pojavom; toda kakor nam je izraz tega v njih umetnosti tuj, da, celo religijsko in religiozno nepravilen, tako tudi ta dejstvom sama nikjer ne posegajo preko metodčnosti in umskosti v ona okrožja duhovnega življenja, v katera jih je postavilo krščanstvo.

Ako po tem uvodu pristopimo k našim slikam, naj najprej označimo časovni red, v katerem so ta dela nastala. Dasi izbrani primeri ne dajejo popolnega pregleda historičnega razvoja svojega motiva v zapadni umetnosti, ker so z ozirom na njegovo bogastvo preskromni, nam bodo vseeno odprli nekaj pogledov v stvarino, ki je brezmejno zanimiva. Časovno najstarejše delo je Giottova slika Sv. Frančišek prejema stigmata (sl. 1), nastalo v 13. stol.; ž njo stojimo še trdno v predstavnem svetu srednjega veka, a istočasno že tudi na pragu nove

Slika 1.
Giotto:
Sveti
Frančišek
prejema
stigmata
Louvre

Levo:
Slika 2.
Morazzone:
Sveti
Frančišek.
Milano

Desno:
Slika 3.
Anton
Fr. Maul-
pertsch:
Sv. Narcis.
Okr. 1770.
Wien

dobe. Sledil bi Sv. Jakob (sl. 4), ki ga je naslikal ferarski mojster 15. stol., Cosmè Tura. Tretji po redu bi bil lesorez Albrechta Dürerja (sl. 5), ki je nastal na prelomu 15. in 16. stol. in je veren spomenik nemške renesanse. Morazzone nas s svojim Sv. Frančiškom (sl. 2) že vodi v baročni čas in se sodobnik onih protireformacijskih svetcev in vidcev, kot so Ignacij Loyola, Tereza Španska in drugi, kateri so položili tedaj temelje nove katoliške pobožnosti. In končno Maulpertsch, čigar velika slika svetega Narcisa (sl. 3) visi

Slika 4. Cosmè Tura: Sv. Jakob Modena

doživljanje v onem zmislu, v katerem nam ga označuje najboljše stavek, vzeti iz Razodetja sv. Janeza: Na Gospodov dan sem se zamaknil, to je kot doživljanje in gledanje Boga in združenje z njim v neposrednem razodetju. In ni to seveda nikakšno obče in nižjeredno religiozno doživljanje, katero bi bilo lastno vsem in vsakemu verniku, nego je nasprotno zelo izjemno, višjeredno ter v zgodovini takorekoč last izbrancev religioznega ognja. Predmetnost pričujoče vrste slik s sistematičnega vidika je torej mistično življenje, zamaknjenje ali ekstaza v umetnostnem upodabljanju zapada kot najsubtilnejša in najvišja, najizjemnejša in seveda tudi najproblematičnejša forma pobožnega občevanja in dasi Sv. Jakob Cosmè Turaja ne sodi strogo v ta okvir, tudi on ni objavljen brez razloga.

Religijska psihologija in zlasti cerkvena znanost ne jemljejo ekstatičnega življenja kot nediferenciran pojav, nego razlikujeta na njem ogromno vrsto nijans in tipov, kar nam bo razumljivo zlasti pri poslednji, ki čuje nad temi pojavi in dogodki v imenu Cerkve, poudarjajoč načelo: Razlikujte duhove. In kakor moremo že ob naših četvero primerih govoriti o četvero različnih štadijih ekstatičnega pojava, ali zgodovinsko vzeto: o četvero različnih pojmovanjih ekstaze, tako tudi ni nobenega dvoma, da bi mogli z obilnim gradivom, katero nam je za ta motiv v zapadni umetnosti na razpolago, brez težave ilustrirati one zares nemajhne vrste načinov in form zamaknjenjskega kompleksa, ki jih navajajo recimo priročniki religijske psihologije ali leksika cerkvenih realij. Tu seveda v globlja primerjanja ter v razmotrivanja psiholoških in drugih vprašanj, ki so s tem v zvezi, ne moremo preiti, kakorkoli je njih študij notranje hvaležen, nego moramo ostati pri kratkih oznakah, ki so pa vsakemu itak na prvi pogled očitne.

Sv. Jakob Cosmè Turaja je monumentalna slika spokornika, asketa, ki se je odmaknil od sveta in prosvetnega življenja, da se lahko ves in nemoteno posveti samo notranjemu, verskemu življenju, Bogu. Lahko bi rekli, da je na tem delu uporabljena šola, v katero so šli v zgodovini vsi

oni vidci in zamaknjenci in stigmatiziranci kat. cerkve, preden so prejeli svoja notranja gledanja in sledove Kristusovega trpljenja in podobno. Meniška kuta je bilo oblačilo v tej šoli in spokorniška vrv, post in molk, najneverjetnejša dela usmiljenja do drugih in neusmiljenja do samega sebe, katera je rodila zavest grešnosti in zavrnjenosti, ki se ponavlja pri večini teh ljudi. Zatiiranje želja in nagonov in zlasti zatiiranje samozavesti, slabljenje telesa in zdravlja duše v našem zmislu je v teh gorečnikih verskega življenja omajalo njih zemsko lupino in njih normalno zavest ter povzročilo nastop onih nenormalnih, patoloških, za nas popolnoma nerazumljivih, dasi razložljivih pojavov, kot so nam sporočeni o teh izjemnikih. Tudi o tem ne moremo govoriti dalje, ker so ta psihološka vprašanja preobsežna, a Giottova slika stigmatizacij nam že prikazuje tak štadij ekstatičnega občevanja. V intenzivnosti zamaknjenja, in obenem odmaknjenja od sveta, v najglobljem pretresu in omajanosti realne zavesti in jaza prejema svetnik na svoje telo rane trpečega Odrašenika. Kot vemo iz sočasnega sporočila, so te rane s Kristusovega telesa prehajale na svetnika s pomočjo silnih bleščečih svetlobnih žarkov, o katerih nam govore tudi izjave kakih štirideset drugih zamaknjencev in ki so nemara najsubjektivnejša predstava, kar si jih je pri človeku mogoče misliti; Giotto je te žarke nazorno upodobil na svojem velikem delu.

Na Gospodov dan sem se zamaknil, pravi sv. Janez, ko čaka na otoku Patmu, spet odmaknjen od sveta in ljudi, Gospodovega naročila. In potem piše, ne po lastnem nagibu, nego po narekovanju višje sile: »Jaz sem Alfa in Omega, prvi in poslednji; in kar vidiš, zapiši v knjigo in pošli občinam v Aziji, v Efez in Smirno...« in iz gledanja stvari, ki ga je v tem zamaknjenju doletelo. Je to druga nijansa ekstaze, vizijonarno navdihnjenje, inspiracija, različna zopet od preroških inspiracij in gledanj stare zaveze, in Albrecht Dürer nam je ta docela nenazorni in slikoviti apokaliptični motiv prelil v črno-belo umetnost svojih lesorezov.

A bilo ni samo to odmikanje od sveta po naziranjih teh izbrancev zaslužno za odrešenje, nego tudi pozitivno vrednotenje trpljenja in neugodja. In trpeli so dovolj. Iz poročil o teh dogodkih redoma dojemljemo tudi o fizičnih bolečinah ekstatikov, o krčevskih sunkih in pretresih, o omotici in ohromelosti, o odmiranju pri živem telesu, in zgodnjebaročni Morazzone je v Frančiškovem življenju najprej videl te ekstatične krče in muke svetnika ter nam jih podal v sliki. Nerazumljive sile zvijajo telo vidčeve, ki je v svojem trpljenju odmaknjeno od vsega zemskega, in misliti bi, da imamo pred seboj Križanega samega, enega izmed onih starih tipov Pieti, ki so po svojem izrazu nenadkriljivi.

Ko se je duh teh izbrancev tako odločil od njihovega telesa in tako spojil z Bogom, ko sta spričo težine notranjega življenja oklepa, lupina postala čisto nebitvena postranska, lahka in brezstvarna, ni nobena neverjetnost več, če so ta telesa plula nad zemljo kot eterična bitja, duh sam, o čemer zopet doznavamo iz starih sporočil. Beli sij, ki so ga zrlji v svoji hiši tako Loyola in Tereza in številni drugi, je zdaj obdajal tudi nje same in samostanski bratje in sestre so gledali te izbrance v glori onostranske, čudovite svetlobe. Moralo je to biti neizmerno čustvo sladkosti in sreče, plačilo za vse prestane muke in bolesti, ki ga je naklonil Zveličar

Slika 5. Albrecht Dürer: Ev. Janez požira knjigo. Lesorez

tem dušam, Maulpertschov Sveti Narcis pa nam je lep primer, kako je tudi ta štadij ekstatičnega življenja našel svoj izraz v umetnosti.

Giottovo sliko »Sv. Francišek prejema stigmata« je epohalen spomenik v zgodovinskem razvoju zapadnega duha in umetnosti. Kakor nam bo jako težko, dognati kak starejši slučaj stigmatizacij in ekstaze v takem pomenu, v kakršnem jih nahajamo pri sv. Francišku, tako bo tudi skoro nemogoče, najti v umetnosti srednjega veka kako od Giottova starejšo upodobitev zamaknjenja in stigmatizacije. In to gotovo ni slučajnost, nego zakon in nujnost duhovnega dogajanja v zgodovini, katerih pa ne bomo nikdar doumeli. Giotto pripoveduje sicer o prejemanju ran še na stari dobri srednjeveški način, z ono snovno akribijo in izčrpnostjo biblije ubogih in niti malo čuvstva se še ni zganilo v njegovem svetniškem heroju; a obenem je to že prvi slučaj, ko je upodobljen zamaknjencec sam in ono, kar se na njem in z njimi godi, s čimer odvarja Giotto novi čas. V tej dobi mističnega življenja in čudežev je na severu vzcvetel tipus skupine Pieta (gl. »Ilustracija« 1929, 2), umetnostni izraz mističnega verskega čuvstva. A dasi nov, je bil ta izraz vseeno bolj zaostal nego Giottova upodobitev, če pa ne to, pa vsaj bistveno drugačen: te pieta so predstavljale vsebino onih mističnih gledanj, objekt religioznega občevanja — trpečega Kristusa —, dočim se subjekt teh videnj, od zamaknjenja prevzeti vernik, na severu ni upodabljal. A Giotto je storil baš to.

Potem je v Italiji ta motiv za umetnost za dolgo ugasnil. Niti tak mojster asketične forme kot je Cosmè Tura ne pride v svojem delu preko meje vsega renesančnega, to je preko neke heroičnosti v predmetu, celo neke patetične stvarnosti. Njegov Sv. Jakob je res spokornik, a tudi kot spokornik je prej orator nego videc, in bi bili kaj kmalu v zadregi, če bi hoteli med renesančnimi mojstri Italije najti nadaljnjih slikanih prič ekstatičnega življenja. Temu času, ki se mu je »kaj« sproti prevračal v »kako«, je tudi pot do najvišjega religioznega izraza postala kmalu sama sebi namen, heroična in lepa in skrivni podzvonk tega je ohranil v svojem delu tudi Cosmè Tura. Na severu pa je tedaj prešlo vse to v nenavadno nazornost in otipljivost, prenazornost in preplošnost, ki ni bila toliko slika čuvstva in življenja prav

iz samega sebe, kolikor slika miselnega zaleta in življenja iz drugih stvari ter iz sveta: vsaka Dürerjeva upodobitev ekstaze bi bila samo upodobitev inspiracije navdihnjenja, katero mu je bilo, sodeč po delu tega mojstra, istovetno z vsakim zamaknjenjem, edino zamaknjenjem.

Šele v zgodnjem baročnem času, kamor nas pelje slika Morazzonejeva, se je prav za prav izdelal v umetnosti pravi izraz za vse one bogate vrste in odtenke mističnega življenja, ki jih srečamo že v mističnem slovstvu srednjega veka, a potem posebno v protireformaciji. Tu je postal prejšnji renesančni heroj človek, ki ga je obsulo nadnaravno življenje in trpljenje, da bi mogel potem glasno pričati ne o herojski veličini poedinca, kot v preteklosti, nego o herojski vrednosti dogajanja, ki ga je objelo, in o neizmerni vrednosti cilja, zaradi katerega vse to trpljenje. Tu je oni v brezmejnem subjektivizmu razkrajajoči se »jaz« ter samega sebe celo v nezavestne štadije zasledujoči se duh protireformacijskih svetcev in gorečnikov dobil pravo umetnostno izrazilo v stilu barv in kompozicij, ki so naenkrat postale takšne, kot jih zgodovina še ni bila videla. Zdi se, da je mrki in strogi risarski stil Cosmè Turaja kakor nalašč ustvarjen za spokorniške motive; zdi se pa tudi, da je nemirni, plamteči in bleščeči stil Morazzoneja, soseda španskega slikarstva, kakor nalašč ustvarjen za nemirno, trpljenja, svetlobe in mraka polno življenje zamaknjencev, stigmatizirancev in drugih. To je bil stil samih svetlobnih in barvnih vizij, največje občutljivosti in zaznavnosti, breztravnosti in lahkotnosti, stil plutja in življenja med nebom in zemljo — Maulpertschov Sv. Narcis je samo kesnejši brat Berninijeve Sv. Tereze, velikega marmornatega reliefa, ki predstavlja svetnico plavajočo na oblakih in v prilično isti drži. Če kdaj, tedaj je edino v umetnosti od konca 16. do 18. stol. motiv mističnega življenja prehodil vse štadije, načine in izraze likovnosti, oprte na njegovi pravi psihološki podlagi, ki jo je bil dotlej pri uporabljanju in interpretaciji pogrešal.

In vendar je kljub temu bogastvu religioznega življenja slika obče nabožne umetnosti, kakor jo poznamo, precej druga. Ni tu zamaknjenj niti navdihnjenj niti gledanj v tem zmislu, nego pobožnost in vernost, kateri je tudi Kristus sam dajal prednost pred tem izjemnim doživljanjem: »Blagor pa njim, ki verujejo, pa niso videli.«

Speciálna trgovina modnih in športnih pletenin, nogavic, triko-perila lastnega izdelka

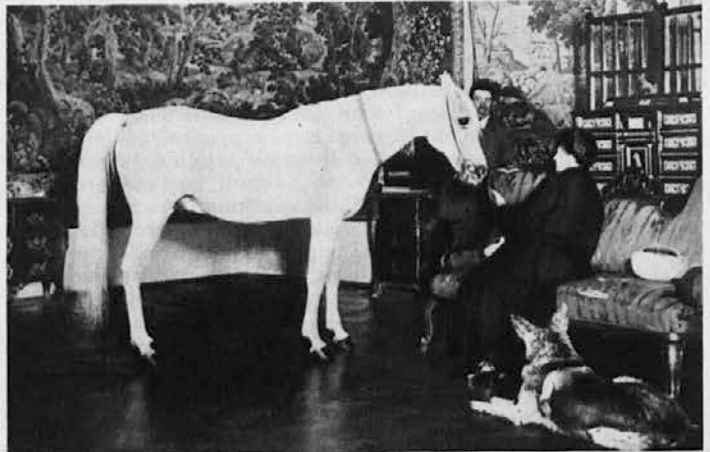
Linhartova ul. 35 en gros **LANA** DRUŽBA Z O. Z. **LJUBLJANA** Šelenburgova ul. 4 en detail
Telefon 30-74

Poružene hiše v Albiasu Velikanska popovenj v Franciji, ena največjih v zadnjem stoletju Razdejanje v Montabanu

V Chicagu ruje traktor drevo s korenino vred. Drevo nato presade na drugo mesto

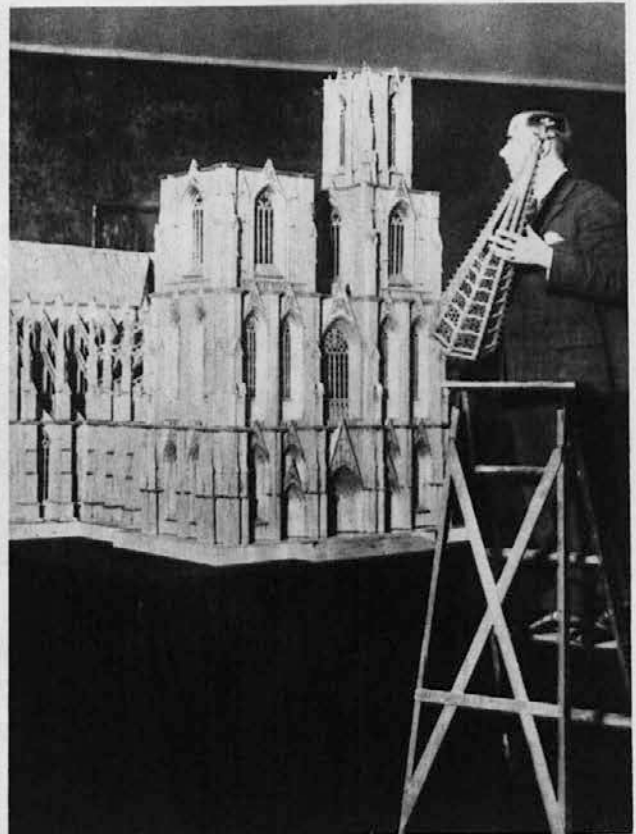
Vojvoda Sanguzko v Gumniski (Poljska) ima inteligentnega arabskega konja »Ahmet«, ki pride v sobo, da pozdravi goste

Levo:
Romantika v Ameriki še ni izumrla. V Hellamu, Pensilvania, je mlad zakonski par zgradil tako hišico, kjer lepo v čistem zraku preživi konec tedna (weekend, od sobote do ponedeljka).

Iz vsega sveta Pp.

Desno:
Ta 20 letni nemški študent H. Svoboda je zgradil znameniti kölnski »Dom« iz 2.500.000 ožigalic. Delal je štiri leta. Razstavil je delo v New Yorku

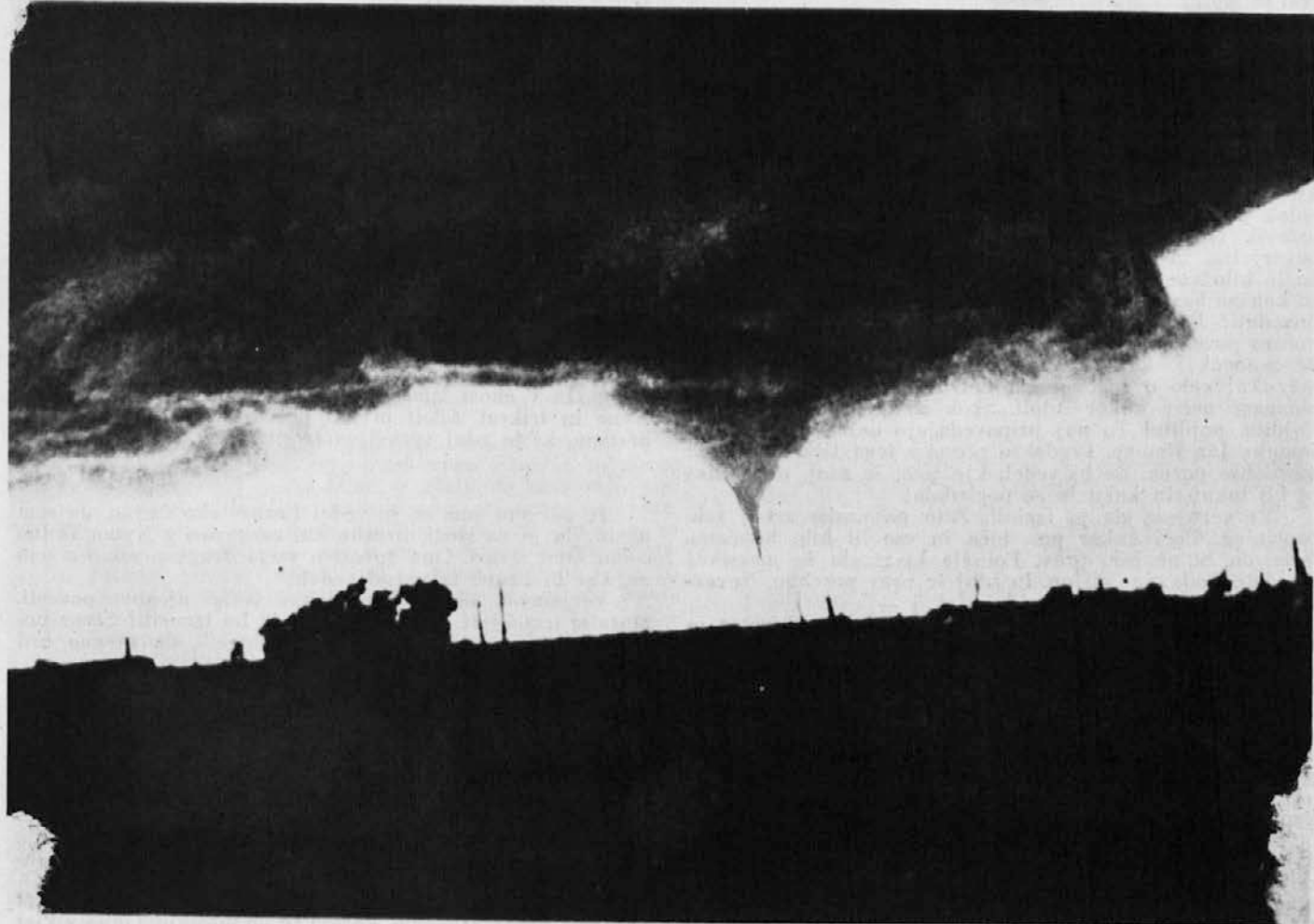
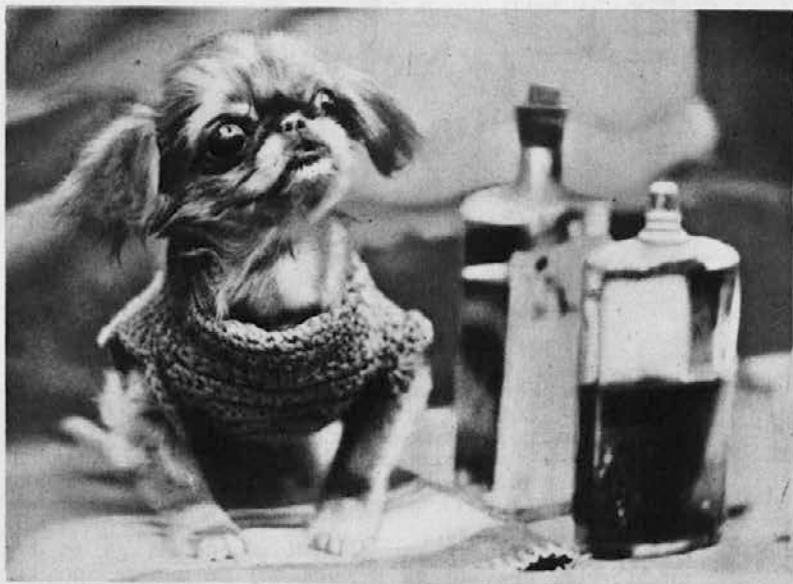

Veliki in majhni kužki

Ko ste bili še majhni, ste se ustrašili, če ste srečali velikega psa. Četudi bernardinca, ki je sicer velik in vzbuja grozo, pa je pohleven in miren pes, dokler se ne razburi. Zdaj se ne bo treba več bati. Na svetu so že tako majhni kužki, kot to kažeta naši sliki z razstave psov v Londonu

Levo: Mali Victoria-Pekingese-psiček. Za primero kolonjske steklenice

Desno: Najmanjši pes na svetu. Kužek gleda iz majhne čajne čaše

Fotografski snimek redkega pojava v naravi

Fotograf, ki je fotografiral bližajoči se tornado (velikanski vihar), je bil skoro v smrtni nevarnosti. Na srečo se mu je snimek posrečil, ne da bi utrpel posebno škodo. Na sliki se dobro vidi nekakšen vijak, ki se spusti iz oblakov na zemljo in je posebno značilen za tornado. Tornado opustoši vse, kar doseže. Fotograf, ki je fotografiral iz neposredne bližine 1 km, je moral imeti močne živce

G. avtor! Željno čakamo, kaj bo iz Vašega romana. Mi, naši naročniki in čitatelji. Prosimo Vas: Proo, da nam čimprej pošljete nadaljevanje in konec romana (nerodno je biti v zadregi, če čakajo stroji!). Drugo: ali bi ne mogel biti roman malo drugačen (da ne rečemo, boljši), to se pravi: zanimivejši? Razumite nas prav! Če se srdite, bomo z naše strani poskrbeli za nadaljevanje. Mi in čitatelji.

Oktavo višje...!

(Dalje.)

Ilustriral Olaf Globočnik

V.

Tu, tu je moje najprijetnejše bivališče. Vidim in slišim vse, mene ne vidi in ne sliši nihče. Zavarovan sem pred vsemi, o, da bi bil še pred samim seboj!

Tam daleč nekje šumi cesta, jaz jo slišim, pa je nočem slišati. Tam se pne gozd in vabi v objem čistega zraka. Jaz ga nočem videti. Morda bom še potreboval tako razvedrilo. Samo zdaj še ne.

Včasih imam privide. Da me love in da so me že ujeli. Včasih se mi sanja, da se hitro prebudim iz sanj. Enkrat je zamahnila po meni njegova roka, drugič njena. Tega se mi še ni treba posebno bati, varen sem, še preveč varen. To vem, da me nihče ne more najti, dokler ne bom tega sam hotel.

Toda prej moram še opraviti svoj posel. Izbrisati vsako sled za seboj. Hočem živeti drugače, miren v svojem zatišju. Samo da bi mi bila mirna moja vest, naj se le zruši ves svet!

Tu notri v srcu me nekaj vznemirja in to me plaši. Priznam, kriv sem vsega. Jaz sem zakrivil, da je ona trpela. Jaz sem zakrivil, da je trpel on. Jaz sem zakrivil, da trpi še tretji. Sam sem kriv, da trpim še danes sam. Kdo me reši te more?

Čudne govorice prihajajo do mene in jaz jih moram poslušati. Toda moj obraz je miren, ne izdam se. In vrhu tega imam danes drugačno ime. Obraz moj je ves izpremenjen. Nosim brke, očala skrivajo moj vročični pogled.

To pripovedujejo, da ga niso našli nikoder. Iz drvečega brzovlaka je izginil, kakor da ga je požrla zemlja. Ha, prijatna prigoda! Kakor da bi bral detektivski roman. Smuk — skozi okno in ni ga več. Vse mogoče hipoteze krožijo po časnikih, od ust do ust radovednih ljudi. Da sploh ni skočil iz vlaka. Da je izstopil, ko se je vlak ustavil. Da so njegovo truplo odnesli tovariši. Najbolj neverjetno. In kako se je zagovarjal Franc? Rad bi vedel, če je bilo vse tako, kakor je izpovedal. Morda pa je bila še kakšna besedica kje? Ali si res nista imela prav nič več povedati? Po tolikih letih? Hoho, jaz bi imel še mnogo, mnogo povedati o teh dveh prijateljih, Adolfu in Francu! Še mnogokaj, kar bi zanimalo policijsko oblast. In še marsikaj celo o zagonetnem Petru. On ni izginil na tak nemogoč način kakor Adolf. Skok iz drvečega brzovlaka. Pojdite, pojdite! To naj pripovedujejo onim, ki jim verjamejo. Jaz jim ne. Predobro poznam tega tička. Tudi on me dobro pozna. Če bi vedel, kje sem, še zdaj, prav zdaj bi bil tukaj. In kako bi se pogledala!

Ne verujem, da je izginil. Zato pa nosim seboj tale browning. Poči kakor pok biča in vse bi bilo končano. Vem, da bi ne bilo prav. Policija bi mogla še marsikaj izvedeti. Toda: jaz ali on. In zdaj še prav posebno. Nevarnost srečanja z njim je velika. Zakaj —

— jaz ne verujem v čenče. Ne postavljam hipotez in ne rešujem zagonetk. Stvar je vendar jasna: če je izginil in niso našli niti njegovega trupla niti njega živga — nekje mora biti. In vem, da je. Vem celo, da živi. Samo tega ne vem, kdaj bo potrkal na moja vrata in me poklical s pravim imenom.

To me vznemirja, draži živce. Kar potim se v mrzli jutranji sapi, da sam ne vem, zakaj. Ljubim namreč izprehode. Včasih sem se sprehajal zvečer v svežem zraku tivolskega parka. To mi zdaj ne ugaja. Malo nevarno je. Če nima tema oči, če molči drevje in listje na njem, gledajo ljudje in ljudi vedno srečaš. Ne samo parčke v zaljubljeni tišini, tudi samotne sprehajalce. In neprijetnega sprehajalca ne srečaš rad. Posebno ponoči ne. In zato se sprehajam zjutraj, prav zgodaj zjutraj, ko še vsi spe. In se celo božemi in krokarji spravljajo spat. Ti pa nič ne vidijo in zato sem v zgodnjih jutranjih urah varen.

Že več ko dva meseca sta minula od takrat, ko sva se tako nerodno srečala s Francem. Dober nauk sem si zapomnil takrat. Nosi rokavice, če je hladno! Saj jih nosim, toda lažje je pisati z golimi rokami kot z rokavicami. In

takrat sem moral napisati par vrstic, ker sem hotel vsem samo dobro. Nekoč sem bil drugačen, zato ne bi hotel, da tisto pismo še pride komu v roke. In še par drugih pisem je nekje v nekem predalu, ki bi jih želel imeti pri sebi. Prijetno bi bilo, da bi zgoreli v kaminu. Rdeč plamen in ni jih več. Kupček pepela in vse bi bilo, kakor da se ni nikoli zgodilo.

Zato sem seveda spravil tisti prstan, da ga ne bo nikdo videl. Poklonil ga ji bom, naj ga ima za spomin. Mene ne draži več. Dražijo me le pisma. In ta morajo proč.

Takole čakam tu v skriti kajbici vsak popoldan. Dnevi so namreč lepi. Pomlad gre že v cvetje. Maj poje na desni in na levi. Po časnikih se je hrup polegel. Posebnih izdanj že davno ni več. Nyna je zdrava in se rada pogovarja z njim. Vsak popoldan pride s Francem k njemu v to vilo zunaj mesta. Jaz čakam in poslušam. Zvem vse. Kdo bi poslušal tu pogovore dveh zaljubljenecv? Prav nič se ni treba bati. Nikdo. En sam je, ki bi rad vse slišal in ta tudi sliši vse.

Pa je žalosten zaradi tega. Ker ga moti ta ljubezen. Gresta po vrto z roko v roki in govorita prijetne stvari. Ljubita se, kakor sta se že prej. Če bi bil hudo mušen, bi rekel, da bo skoro poroka. Franc hodi zamišljen in sam. Zagonetko hoče rešiti. O, jaz bi jo že zdavnaj.

Glavno je, da spravim s poti tista pisma. In zato čakam vsak dan. Vsako popoldne. Enkrat bo vendar šel z doma. Takoj ga bom obiskal. Da poiščem par pisem. Par majhnih pisem. In v enem izmed teh je beseda Nyna in še enkrat Nyna in trikrat Adolf in par besed o nekem prstanu. O prstanu, ki je zdaj spravljen tu pri meni.

VI.

Že par dni sem se je vedel Franc tako čudno, da sem mislil, da je na sledi. Brezkončni razgovori z Nyno. Vedno o eni sami stvari. Ona govori o vsem drugem, samo o tem ne, kar bi Franc tako rad vedel.

Verjamem, manjka mu člen v verigi njegove povesti. Mora si izmišljati. Kakšno zgodbo si bo izmisliš? Stvar postaja opasna. On misli in če se domisli, da utegne biti nekje par pisem?

Neutegoma bom napravil kratko ekskurzijo v to majhno vilo. Načrt sem si že zdavnaj preskrbel. Komaj da tega še ne vem, koliko stopnic vodi iz pritličja v prvo nadstropje. Največ pol ure časa potrebujem. Ni niti treba, da bi bil oprezen.

Pravkar se je pripeljal avto pred vilo. Izstopil je Franc in ona. Poklicala sta Vladimirja, po par minutah so se odpeljali. Mesec, en mesec sem čakal na ta trenutek. Zdaj je zdrav on, zdrava ona, zakaj bi ne napravili majhnega izleta. Na svidenje!

Jaz sem bil pripravljen. Od ograje do kleti je deset korakov. Pesek zravnjam, koraki se ne poznajo. Okno v klet odprem hitro, jaz da bi tega ne znal? Okno zaprem. Iz kleti pridem v pralnico, iz pralnice na hodnik, iz hodnika po stopnicah. Dvanajst in še dvanajst stopnic. V pritličju.

Tu sem presenečen obstal. Na steni je visela slika, ki sem jo ji bil poklonil pred dvema letoma. Za god. In zdaj visi tu.

To me je malo dirnilo. Majčkeno. Saj človek ne more biti žalosten, če se te spominja dekle, — ki, ki — Pa zdaj je že konec vsega. Svet se je zrušil nad menoj. Sam sem, sam.

Tu na desno je pisalna soba. Tu moram najti, kar iščem.

Vrata zaklenjena.

Par minut in že so vlomljena.

Hodim tiho, da me ne izda niti dih. In poleg tega po preprogah, ki so mehke, kakor misli zaljubljenec. Hiša je mrtva, da ne moti tihote in mojih vznemirjenih misli niti čebljanje ptičev, ki bi jih moral slišati skozi zaprto okno.

Na pisalni mizi njen portret.

Glava lepa kakor misel. Čelo vedro, oči zamišljene. Gledajo vame, kakor da bi pravkar hotela pokazati s prstom name.

Stran, stran vse.

Nočem misliti na nič, nočem vedeti nič, prav nič. Kar je bilo, je za nami. In se ne sme vrniti nikdar več. Nočem, nočem.

Noga se mi vleče, mišice trepetajo. Toda moje misli morajo biti jasne. Videti moram vse, nisem zastonj trpel, da bi podlegel sentimentalni minuti, kakor plah zajec.

Pisalna miza zaklenjena. To sem vedel že naprej. Odprem prvi predal — prazen.

Odprem drugega — prazen.

Odprem tretjega — prazen.

Zdaj sem vztrepetal. Podlegel naj bi, previden, smotrni in preudaren človek, drugemu bolj previdnemu in bolj preudarnemu?

Nič, nič. Pisalna miza prazna, kakor da je bila pravkar kupljena.

Tipljem po predalih, po dnu predalov. Nič. Nobenega skrivnega predala?

Pol ure je preteklo. Znojne kaplje na mojem čelu. Roki mi drhtita.

Tam na steni se smehljam sam sebi. Povečana fotografija s prijetnega piknika pred tremi leti. Ne, to nisem jaz. Bil sem. Zdaj nosim brke in očala, ki zakrivajo moj vročični pogled. Mojih vročičnih misli ne morejo. Gledam sliko in gledam njo, z veselimi obrazom, ustnicami, ki se smehljajo. In poleg nje njega in še tam ona dva druga. Jasnost, jasnost! Razmišljam in tuhtaj, minute teko. Ni me zapustila misel, ni me zapustil spomin, ni me izdala moja volja.

S trepetajočo roko sem snel to sliko z okvirom. Minuta in že sem odstranil karto z zadnje strani.

Evo — tu moja štiri pisma.

Eden, dva, tri, štiri.

Ne eno več, ne eno manj. Pisma, ki sem jih iskal in našel. Zdaj ne bo nobene zmede več, zdaj bosta mogla govoriti. In če se mi ne ponesreči, tudi jaz bom mogel govoriti. Planil sem k vratom.

Vrata so se odprla in pred menoj je stal Franc.

Njega sem najmanj pričakoval.

In zdelo se mi je, da tudi on mene ni. Za hip so me gledale začudene oči. Samo hip. Trenutek nato je švignil iz njih pogled kakor žar električne luči. Z obema rokama je segel po pismih, ki sem jih stiskal na prsih.

Za hip sem se odmaknil.

Toda že so segli prsti po mojih brkih. Že so me zagrabile roke kakor jeklena mreža. Z bliskajočimi očmi in mirnim glasom za stisnjenimi zobmi je ponavljal:

»Zdaj te imam! Zdaj te imam!«

(Dalje prihodnjič.)

**TUKAJ
NAJBOLJŠE BLAGO!
NAJVEČJA IZBIRA!
NAJNIŽJE CENE!
CENIK VZORCI
ZASTONJ!**

Zdravnik: »Potolažite se! Vaš mož je izven nevarnosti. Morem vam reči, da bo kmalu na nogah!«

Žena: »Moj Bog, moj Bog! Baš včeraj sem prodala njegovo obleko!«

Dva krokarja.

»Gospod, kaj je tam zgoraj na nebu, luna ali sonce?«
»— res ne vem, gospod, sem preveč pijan...«

G. Stanko, ki je dosegel prvenstvo na diatonični harmoniki, ljubljenec radijskih poslušalcev

G. prof. France Koblar

literarni in dramski referent

NAŠ RADIO

Večina fotografij: foto K. Hollinsky, Ljubljana, Dunajska cesta 6

Koncem poletja bo praznoval naš radio drugo obletnico svojega obstoja. Utrdil si je med tem časom svoj sloves doma in v svetu in dal Prosvetni zvezi v Ljubljani, ki ga ima za 15 let v najemu, zadostno število izkušenj, iz katerih se oblikuje njegova karakteristična nota. V razlikovanju od večine drugih postaj ima naš radio izrazito široko ljudski pečat. Biti hoče vsem vse. Nuditi hoče inteligentno, a prav tako širokim množicam umetniške in prosvetne vrednote, ki morejo baš po njem priti do slehernega slovenskega človeka. Inicijativa za naš radio je živela že dokaj časa v nekaterih naših prosvetnih delavcih, med katerimi omenimo predvsem tajnika Prosvetne zveze, g. Vinka Zora. Vse svoje sile pa je stavljal na razpolago veliki misli o slovenskem radiu na drugi strani g. univ. prof. ing. Marij Osana, po katerega prizadevanju smo s septembrom 1928 Slovenci dobili svojo postajo v Domžalah. G. prof. Osana, tehnični vodja naše postaje, posveča ves svoj prosti čas prizadevanju za razširjenje in ojačenje naše postaje. Za program skrbe določeni referenti, in sicer je prosvetni referent programski vodja, g. tajnik Zor, sam, glasbeni referent g. dr. A. Dolinar, literarni in dramski referent g. prof. Fr. Koblar, referentka za mladinsko uro pa gđc. Sl. Vencajzova. Prosvetno delo našega radia očituje v celoti uvidoma označene značilnosti našega radia. Predavanja so razporejena po določenem načrtu za ljudsko visoko šolstvo po sledečih panogah: zdravstvena predavanja (vodi higijenski zavod), domoznastvena in prirodoslovna predavanja, predavanja iz zaglavja »Človek kot duševno bitje« (jeziki, zgodovina, vzgoja, nac. ekonomija; manjkajo še iz pravnostanstva, specialno iz materinščine), dalje iz zaglavja »Duhovne dobrine človeštva« (literatura, umetnost, glasba, filozofija — univ. prof. dr. Veber prične v kratkem s svojim drugim ciklom —, veroslovje, žensko vprašanje). Vrše se nadalje redne mladinske ure (otroški kotiček). Poleg teh predavanj se vrše še strokovna predavanja za kmetovalce, vinogradnike, živinorejce, čebelarje, dalje redne go-

Levo: Člani ljublj. drame v našem radiu (Nestroy: »Utopljenca«); od leve na desno: gg. Kralj, Cesar, Levor, Murgelj, ga. Medvedova, g. prof. Šest, ga. Rakarjeva in g. Železnik

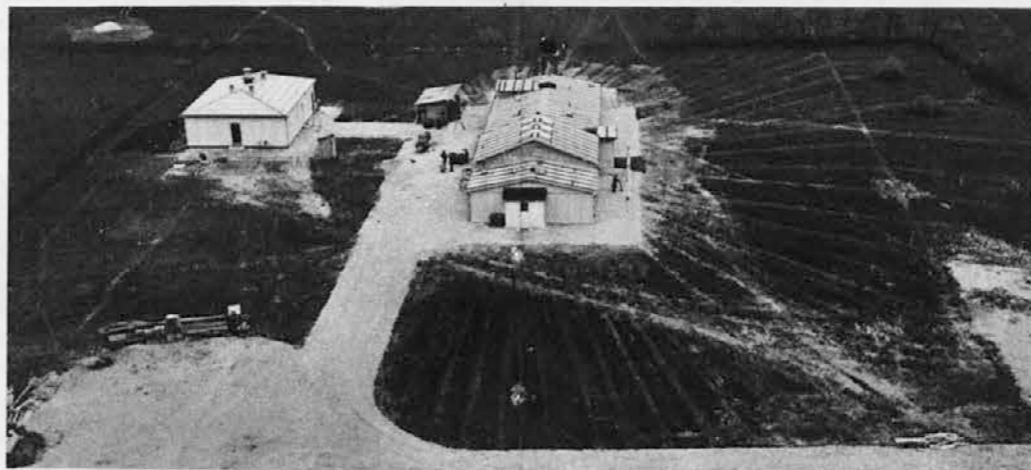
Napovedovalec ljubljanskega radia g. Miloš Starč

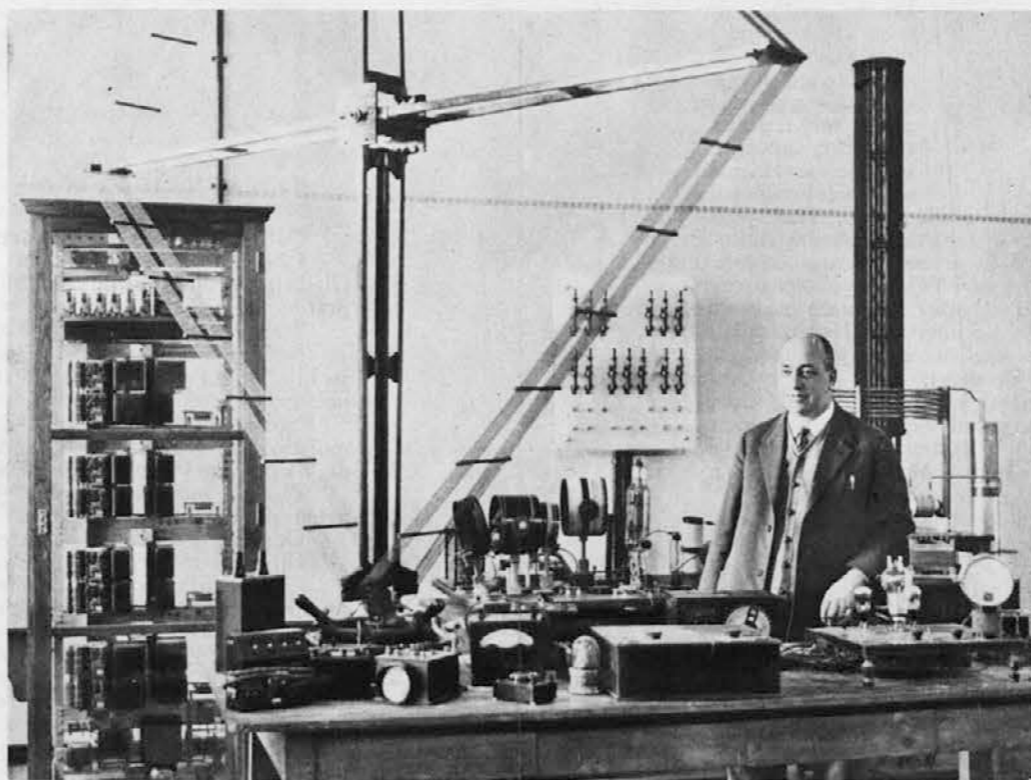
Japonka ga. Skušková, ki je predavala o japonski ženi

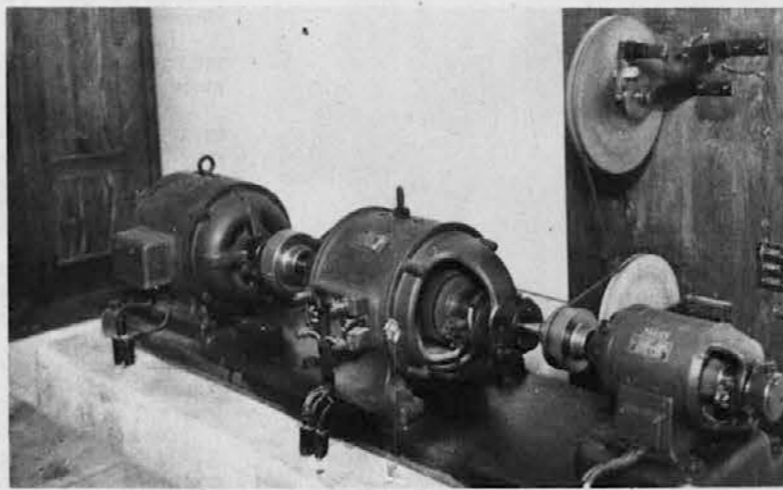
G. Vinko Zor, tajnik »Prosvetne zveze«, ki je prevzela domžalsko postajo za dobo 15 let. G. Zor ima poleg prosvetnega referata pri programu o evdenci še celotno programsko vodstvo

Domžalska postaja s plitje perspektive z enega od antenskih stolpov

G. univ. prof. ing. Marij Osana, tehnični vodja ljubljanske oddajne postaje, oče slovenske radiofonije, v svojem laboratoriju na ljubljanski tehniški ob poskusni oddajni postaji na dolge, normalne in kratke valove

S to sliko bomo morda razdrli iluzijo marsikaterega poslušalk in poslušalcev radia. To je naša sloviča in priljubljena — kukavica

G. Niko Kuret, izdajatelj in urednik revije »Radio Ljubljana«, edinega slovenskega tednika za radiofonijo, in vodja »Tiskovne službe Radio Ljubljana« za domače in inozem. časopisje

G. Gostič, priljubljeni gost radia. (Lanski v operi »Onjegin«)

G. Roman in Tone Petrovič, ki nastopata z dueti in solo

spodinske ure. Vrši se sedem rednih jezikovnih tečajev: srbohrvaščina (dr. Rupel), nemščina (dr. Grafenauer), angleščina (ga. Orthaber), francoščina (dr. Leben), laščina (dr. Leben), ruščina (dr. Preobraženski) in esperanto (g. Herkov). Glasbeni del izpolnjuje v veliki meri radio-orkester pod vodstvom g. K. Petriča, dalje seveda nastopi raznih domačih glasbenih korporacij (omenimo tu posebej radio-kvartet) in solistov, poleg rednih prenosov iz ljubljanske opere. Z igrami nastopajo ob nedeljah popoldne oz. ob torkih zvečer deloma člani ljublj. drame, deloma Ljudski in Šentjakobski oder. Dodajmo še, da se vrši tedensko kaka humoristična ura, ki jo izpolni znani naš pisatelj g. Milčinski. Dnevno dvakrat se oddajajo časovna napoved in poročila. Vse to pa je le suhoparen prerez skozi vse redno delo naše postaje. Kot svojevrstno zanimivost bi morali poleg tega imenovati še originalne krajevne prenose, ki jih naš radio organizira in od katerih je bil najbolj porsrečen jeseniški letos 19. marca. Redno prenaša naš radio zagrebški program ob torkih, beogradskega ob sobotah, praškega ob sredah. Svoj večerni program oddaja naš radio Beogradu in Zagrebu ob četrtkih. Za poletni čas se pripravljajo prenosi iz slovenskih letovišč. Vse to delo pa vrši Prosvetna zveza z izredno velikimi gmotnimi žrtvami, zakaj naš radio je s svojimi 6700 naročniki močno pasiven. V zavesti pa, da je baš radio najučinkovitejše prosvetno sredstvo novega časa, je propaganda za naj eminenten kulturni čin. Število naročnikov pa je odločilno za program... Da nudi našemu časopisju vedno dovolj in brezplačnega gradiva o naši in svetovni radiofoniji, se je osnovala »Tiskovna služba Radio Ljubljana«, že maja meseca lanskega leta pa je začel izhajati neobhodno potrebni tednik za radiofonijo »Radio Ljubljana«, ki je nedavno doživel popolno reorganizacijo. Naš radio veže vse, ki slovensko besedo govore, v eno močno narodno občestvo, kar ni važno le za dvig kulturnega stanja našega naroda v domovini, marveč še zlasti za brate onkraj meja in za tiste, ki so morali za kruhom v širni svet. In končno je naš radio tudi vsemu svetu glasnik o Slovencih in slovenski kulturi! V radiu je bodočnost!

N. K.

Desno: Ljubljanski radio-orkester v velikem studiu s svojim dirigentom g. Kazimirjem Petričem

Pisatelj Milčinski, ki vsak teden zabava radio-poslušalce s svojim humorističnim čitvom

G. dr. Anton Dolinar

glasb. referent pri radiu

Če se ne strašite slišati resnico, potem mi dovolite, da Vam jo povem.

Gotova dejstva iz Vaše preteklosti in prihodnosti, finančne možnosti in druge zaupne zadeve se Vam razkrijejo po astrologiji, najstarejši vedi zgodovine. Vaši izgledi v življenju glede sreče v zakonu, glede Vaših prijateljev in nasprotnikov, uspeha Vaših podjetij in spekulacij, glede dediščin in mnoga druga važna vprašanja se Vam morejo razjasniti po znameniti vedi astrologije.

Dovolite mi, da Vam vnaprej odkrito povem pozornost vzbujajoča dejstva, ki Vam bodo izpremenila dosedanja način življenja, Vam pomogla do uspeha, sreče in napredovanja ter Vas obvarovala pretečega obupa in nesreče. Vaša astrološka razklada bo spisana kar moči poljudno v vseh podrobnostih in to na najmanj dveh polnih straneh. Sporočiti pa mi morate na vsak način Vaš rojstni dan, mesec in leto, ime in naslov, vse razločno napisano. Če hočete, lahko priložite v svrhu kritja poštne in pisnine bankovec za 10 Din (kovanega denarja ne prilagati). Pismo naslovite na: Profesor Roxroy, Dept. 8395 B, Emmastraat 42, Den Haag (Holland). — Pisemska pristojbina 3 Din.

N. B. Profesor Roxroy ne zna slovensko in obžaluje, da Vam more odgovoriti le v nemščini (ali po želji v francoščini ali angleščini).

Kdor se sam brije, ta že pri prvem poizkusu spozna velike prednosti originalne britvice Ben-Hur, ki je napravljena iz svetovnoznamenitega angleškega srebrnega jekla tovarne Kayser Ellison v Sheffieldu. Plod napredne tehnične pridobitve je britvica Ben-Hur izvrstna kar se tiče jekla, ostrine, rezanja, politure in je po osemkratni uporabi še vedno sposobna za britje. — Britvice Ben-Hur se dobivajo v vseh boljših trgovinah. Preprodajalci si nabavljajo svojo zalogo pri tranzitnem skladišču Gustav Husser & Sohn, Wien VII, Richtergasse 10.

Skupina z »razposajene Ljubljane« v Narodnem domu Foto Staut

Skupina srbskih narodnih noš na plesu »Jadranske straže«. Prva nagrada ga. Desanka Knez (prizrenska noša, tretja od leve), druga nagrada gđe. Jelena Petković (crnogorska devojka, peta od leve)

Ivan Čargo: Osip Šest

Nekaj minut pri režiserju O. Šestu

Ivan Čargo

Jutri popoldne ob treh v teatru. Petek. Velja! Stisnila sva si roke. Čestitam! Stota režija! Ne norčujte se. Delo je dolžnost, uspeh je zadoščenje, vse drugo je odveč, mi je odvrnil g. Šest.

Zavil sem od drame proti Zvezdi. Vlažen vzduh, dušča vročica, odpel sem površnik. Ko sem pogledal v višine, so se nad mano gnetli težki oblaki, z naglico so drveli v svoje smeri, misli so se prekopicajoče

gnetle v meni, v naglici so črtale svoje smeri. Tlak je bil sluzast od dežja (najrajši zdrkne noga na mokrem tlaku!). Šel sem proti »domu«. Dolžnost dela je vse, drugo je odveč...

Šesta poznam, znana si nisva. Videl sem njegovega Büchnerja. Ne utegnem pogosto v teater. »Dantonovo smrt« sem gledal. Če je slučaj zahotel in sem prišel v dramo, so igrali stvari v njegovi režiji. Ako so se dajale moderne stvari, sem se potrudil, da bi jih videl.

V petek popoldne sem prišel. Šest je že čakal. Oprostite, nimam ure! Oh, nič zato, saj nisem prišel prezgodaj, akoravno je danes prost dan. V teatru je vedno preveč točne dolžnosti tudi v prostih dneh. (Ako ni programa na deski, ostane pa deska prazna, ki čaka na program.)

Razprl sem mapo. Zbog vlažnosti se je bila zmeččala, izposodil sem si v trdo vezano teatrsko vlogo za podlogo. Moja žrtev se je usedla, začel sem risati jubilaranta dela za revijo.

Bo dobro tako? Bo! Malo bolj na levo... Dobro!

Začrtal sem prve obrise. Utrujen model je sedel nekam preveč nizko v fotelju. Medla, svetloba deževnega dne je sivo svetila na kvadrat belega navadnega papirja. Močna solčna luč ni mogla sijati skozi okno v njegovo garderobo — deževni dan je bil zunaj. (Brez komentarja.) V njegovih obraznih mišicah sem bral nervoznost. Delavni človek zelo težko pozira... Tišina. Vsaj jaz sem čutil duh šminke... Tam zadaj v poltemi, kakor vrata v drugi svet, od tal skoraj do stropa veliko zrcalo. Celo figuro projicira. Mutasta resnica v položaju ambijenta. V nervozni roki je sigurno drsal svinčnik po vlažnem papirju. Tista svetloba v očeh mojega modela je bila megleno raztopljena. Utrujenost? Ne! Suknjo je imel z dvema gumboma tesno zapeto... nekaj sva kramljala. Podzavestno sem čutil! V garderobi je bilo vzdušno soparno. Ponudil mi je cigareto. Kako strašno je to vreme za živce! Saj to je smola, vedno, kadar so moji živci najbolj raztepeni, imam posla z jubilanti. Štirikrat sva prekinila. V petek popoldne, na prost dan sva se bila zmenila. Prišel je teatrski kritik. Na naložniku je ležala moja pozabljena cigareta, kakor v vodi kri se je modro vil skozi zašminkano zaduhli zrak dim cigarete proti nizkemu stropu. Strokovni pogovori. Jaz jim nisem prisluškoval. Slišal sem cmakanje dežja ob mrzli tlak... Da, gospod profesor! Da, da, da!! Seveda je tako, tako je! Prav! Vse bo v redu, v redu mora iti vse! Ni vrag. Štirikrat sva prestala s slikanjem. Jaz bi bil že rad prost.

Šest je sedel nervozno v fotelju, jaz sem nervozno risal naprej. Podzavestno sem se z njim pogovarjal. Ni bilo šminke na njegovem licu. Že leze. Dober je. Cesar je stal za mano. Hripavo je zakašljaj. Skrbinšek je stopil k meni. Vidim, da vas ne morem motiti! Tista trda podloga moje vloge je moja! Oprostite, gospod Č. Prosim, prosim! Podložil sem mehko mapo z drugo trdo podlogo (Osip Šest na beli vinjeti). V našem teatru je trdih podlog mnogo! Ali se bomo skoraj odrešili? je z nasmehom vprašal model.

Ivan Čargo: Ivan Cesar

bi se ozrl, bi videl svoje pol figure in četrt ambijenta in risal sem svojo drugo žrtev. Vzduh je že dišal po šminki, vendar nekaj umifega, zdravega je ležalo v obrazu Cesarja. Na Dolenjskem je rojen.

Če sem že napisal te vrste, sem jih napisal samo radi tega, ker sem čital v raznih tujih in drugih revijah besedila ob prilikah različnih teatarskih jubilejev, apoteoze brez zmisla besede napisane, brez občutja, naša skromnost pa mora tudi na dan, resnici na ljubo, v resničnem delu zaključena!!

Levo: Ivan Čargo: Milan Skrbinšek

Starec (Grob nezn. vojaka) Holofern (Judita) Takelton (Corček)

Te tri skice so lastnoročno delo g. Milana Skrbinška, ki jih napravi v odmorih, delo par minut

Milan Skrbinšek

režiser in igralec (ob dvajsetletnici)

Ju Košuta

Ko se spomnim Milana Skrbinška, me povede misel vselej v mlada leta, ko človek sanjari, ko išče resnico. Ne sanja se mu takrat o prevari. Gorje mu, ki bi si upal dopovedovati o realnosti. Težka je prevara, ki mladega človeka potare k tlom. Pa kdo ni še klonil! Le silni, svesti si moči ostajajo sebi zvesti, apostoli tudi samim sebi. Ko sem prvič klonil, je bil Skrbinšek svetla točka, luč, zgled mlademu idealistu, ki hoče in mora vstati, ako vidi pred seboj simbol vztrajnosti in navdušenja za vse lepo in dobro.

Iz svoje mladosti se spominjam, da sem srčno želel videti Cankarja. Saj smo ga vsi mladi želeli videti. Zakaj? Govoril je nam od srca v srce, čisto iskreno, čutili smo z njim, bil nam je prijatelj. Nisem ga videl. Ubežal mi je v

večnost. Drugi človek, ki sem ga tudi želel videti, je bil — Skrbinšek. Želja se mi je spolnila. Čakal sem v gruči pred Narodnim domom v Trstu na vstopnico k predstavi. Iz gruče zaslišim: Skrbinšek, Skrbinšek. Ozrem se. Sel je s povzdignjenim čelom, odločnega koraka, zatopljen vase.

Skrbinšek je vodil tržaško gledališče tako, da je bilo tržaškim Slovanom v ponos. Dal mu je pečat umetniškega hotenja, pritegnil ljudske mase nase ter jih stalno navezal na gledališče, na slovensko besedo. Skrbinšek je prvi uprizoril popoln ciklus Cankarjevih del. Cankarja je spoznavalo tržaško občinstvo po najboljšem njegovem interpretu. Vprašam vas: Ko bi ne bilo Skrbinška, kdo bi nam v taki meri odkril lepoto Cankarjevih dramskih del? Slučaj je hotel, da sem ga našel po vojni na mariborskem odru, zopet na važni mejni točki. Bil sem takrat že njegov učenec in opazoval od blizu. Z Nučičem sta delala. Dva človeka, ki sta drug drugega izpopolnjevala, velika režiserja in igralca, velika umetnika. Mi vsi mladi smo jima stali ob strani in trepetali za njihove uspehe.

Skrbinšek je bil tudi prvi, ki se je smotrno in uspešno začel boriti za čast in ponos igralskega stanu med Slovenci. Za to mu bodo vsi igralci hvaležni.

Kot igralca bi označil Skrbinška za izrazitega karakternega, a ne omejenega. Radi svojega silnega temperamenta in globokega čuvstvovanja je na mestu tudi v drugih vlogah. Izpred vojne so posebno znamenite njegove vloge Schillerjev Franz Moor, Molnarjev Vrag in Czinnerjev Ravnatelj v Maski satana. Zadnje čase igra po zaslugi režiserja Cirila Debevca tudi drugačne vloge. V teh vlogah je občinstvo in kritiko s svojo čuvstvenostjo presenetil. Te vloge so: Ma v »Krogu s kredom«, Jorišaka v »Bitki«, Swendenhielm v »Noblovi nagradi«. Za Skrbinškove največje ustvaritve je označila kritika Holoferna, Gobseka, Karenina, Kerženceva, Corbaccia, Ma, Jorišaka, Kalibana v »Viharju«.

Udejstvoval se je Skrbinšek ne samo kot režiser, igralec ter ravnatelj različnih slovenskih ansamblov (Trst, Celje, Maribor), temveč vseh dvajset let tudi vzgajal kot uspešen režiser-pedagog in vodja dramatičnih šol. Napisal

je tudi knjigo »Diletantski oder«, dramatisiral Cankarjevega »Hlapca Jerneja«, Cankarjevo »Gospo Judit« in Levstikovo »Gadje gnezdo«, napisal libreto za Osterčevu opero »Krog s kredom«. Mnogo je prevajal. V prevodu v nemščino hrani Cankarjeve »Hlapce« in »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«, ki bo libreto za nemško izdajo Bravničarjeve opere.

Vprašal sem ga o priliki, kaj misli o sodobnem umetniškem ustvarjanju. Odgovoril mi je: »Moje glavno načelo je bilo vedno: iskrenost v ustvarjanju in zato boj vsemu plehkemu in šarlatanskemu početju. Takšen sem kot igralec in režiser in tak naj živim v svojih nadarjenih učencih dalje!«

Tolstoj pravi nekje: Umetnost se mora prilagoditi vseobčemu interesu človeštva, drugače nima pravice do obstoja. Prilagodena interesu človeštva pa bo šele tedaj, ko bo iskrena, to je, da razgalja ono globoko občutje, ki ga vsak skriva v sebi. Umetnosti je treba treh reči: iskrenosti, iskrenosti in še iskrenosti! Skrbinšek je simbol iskrenosti v svojem umetniškem delovanju. Gre svojo pot naprej, tudi preko zaprek.

Župan v Strindbergovi igri
»Nevesta s krono«

G. Milan Skrbinšek

član in režiser drame kr. Narodnega
gledališča v Ljubljani v svojih zadnjih
vlogah Foto »Ilustracija«

Kaliban v Shakespearovem
»Viharju«

St. Just v »Dantonovi smrti«

Foto Pogačnik ml

Spodaj: Vojvoda Alba v Schillerjevem
»Donu Carlosu«

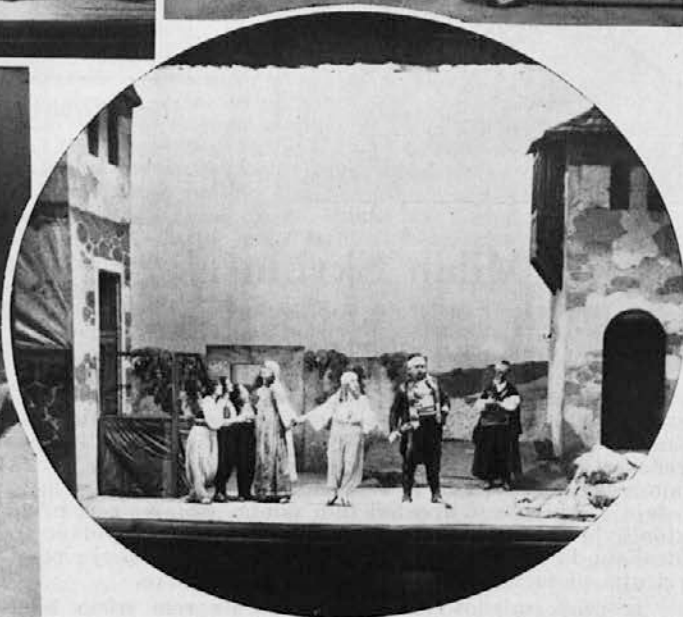
Hasanaginica

Glasbena drama v treh dejanjih. Besedilo: Mi-
lan Ogrizović. Glasba: Lujo Šafranek-Kavič.
Dirigent: M. Polič. Režiser: B. Krivecki. Premiera v ljubljanski operi
Foto Jos. Pogačnik ml., Ljubljana, Mestni trg 17

Spodaj: Iz tretjega dejanja

Smrt Hasanaginice (ga. Thierryjeva)

Sultanija (Ribičeva) skuša spraviti Hasanaginico
(Thierryjeva) in Hasanago (Križaj)

Pozdrave iz Zagrebu

Tudi v Prizrenu čitajo »Ilustracijo«. Dva Ljubljanačana v slikoviti albanski noši in noši prizrenskih Srbkinj
Foto Šar, Prizren

Štiri gojenke »Vesne« iz Maribora

V nedeljo Foto Catur

Pozdrav „Ilustraciji“!

Na planinah

Foto Pfeifer

Pri kavi

V uri odmora

Mis-manija

H. Smrekar

Pred svojim oknom sem začul prepir in vekanje otrok. Pogledam skozi okno: male punčke se kregajo in vekajo, le ena izmed njih se smeje in poskakuje, in fantki plešejo krog nje. Izvolili so — mis Alešoveva ulica.

Psihijatrija je zelo učena veda, tako silno učena, da je še gg. psihijatri — veterani ne razumejo niti toliko dobro, kolikor je sploh že domišljeno dognana reč. Vsak od nas je že čital o predvojnih, vojnih in povojnih psihozah. Vse človeštvo živi, se veseli in trpi v neki čudni zmesi paranoje in cirkularne blaznosti — od zibelci do groba. Ni pa treba, da je človek podkovan psihijater, zadostuje, da je revček Andrejček, pa ve vso burkastotuzno resnico o človeštvu in svetu. Ni sramota za učeno vedo, saj največji modrijan sveta Sokrates po lastnem priznanju ni več vedel. In tercet Sokrates, Mis Psihijatrija in Revček Andrejček nam z baletnimi gibi zapoje veseli kuplet: »... Ves svet je blaznica!...«

»Mis-manija« ima kot vsaka reč na svetu mnogo dobrih strani in dosti nevšečnih posledic. Ne pritožujejo se oni starejši in stari gospodje, ki uživajo pri tem poslu kot ocenjevalci svoje precej neškodljivo razburjenje. Kdo bi ostal docela miren in ravnodušen, če je bombardiran od tekmujoče žarečih, koketnih pogledkov jasnih očk vitkih deklet, ki se prožno vijejo in migljajo krog njega v prirojenem baletu ljubavnosti? Gg. kavalirčki in kavalirji volilci imajo veselo zabavo, podvojeno opazujejo vnetost borbe tekmujočih, ki ima baš radi svoje ljute resnosti včasih zelo komično osvetljavo. Če je volilcu v tihem dogovoru od kake tekmovalke obljubljen še kaka mala ali večja nagrada, postane še sam prebito resen in hud agitator.

Končni izid ima seve le za zmagovalko razveseljivo barvo, ostale tekmovalke se odmaknejo od nje morda še v hlinjeni prijaznosti, a v tihem sovraštvu. Prijateljstvo mora biti zares globoko zasidrano, da prestane to hudo krizo. Začne se neusmiljena gonja kritike. »...Saj ne rečem, saj obrazek ima še dosti fleten, ... no ja ... nos je že precej tumpast, — ampak noge, noge, — kot mestni valjar!... Pa če bi ji tudi noge postrugali, — saj se še obleči ne zna, kot se spodobi, ta afna pošrekana!...« itd. itd.

Ta revolta zoper sklep ocenjevalcev je navsezadnje pravična. Kajti nikdo ni nezmotljiv in nepodkupljiv. Absolutne lepote ni, in lepota sama kakršnakoli si bodi je le relativna kot sploh vse na svetu. Tako se lahko smatra vsako žensko bitje za Mis ta in ta, če le ni preveč grbasto, kruljevo, škiljavo ali sicer telesno pomanjkljivo. In še te, kdo ve kakšne lepote skrivajo v sebi in na sebi, ki niso vsakemu očesu očitne.

Telesna lepota, šarm, graciozne manire, rasa, vse prav lepo! Res jih mnogo dobro ali celo sijajno živi od same lepote, (dasi včasih na javno zaničevan način), a kot smo brali v listih, je mnoga dekleta ta zmaga naravnost uničila. In konec je bil celo samomor, ali pa se je tekmovanje zaključilo v tekmi za naslov Mis Ulica...

Kalokagathija! O, starogrški ideal!... Kaj, če bi pridni v posnemanju, izvolili enkrat Mis Kuhalnico, Mis Šivanko, Mis Klobuček, Mis Gospodinjo? Ali kar po svoje: Mis »Šparovček«, Mis Zvesta ljubica, Mis Dobra žena, Mis Modra

manica? Ali celo: Mis Molk, Mis Vdanost, Mis Ponižnost, Mis Logika? Dvomim, da bi spošt. tekmovalke k tem teknam pridrle v trumah in gg. ocenjevalci bi se tudi bolj kislilo in mrko držali. Za Mis Skromnost in za Mis Logiko bi pa tekmovalk najbrž sploh zmanjkalo, in kar bi jih še prišlo, bi bile le bolj povprečne vrednosti.

Vsaj Mis Modni okus bi še izbrali!

Zadnjič sem bral v najnovejšem zabavnem lističu »Pavliha« storijo, da so v Bregu izbrali za Mis Breg — izvrstno kravo-mlekarico. To ni šala in nič v bistvu novega — le naziv je nov: Mis Koza, Mis Prasica, Mister žrebe, Mister Bik, Mister Zajc itd. Vse to kmetje že zdavnaj poznajo in prakticirajo.

Zelo umestne, nujno potrebne in koristne pa bi bile tekme za naslov »Mister«. Ne mislim na telesno lepoto. Ta je pri moškem spolu navadno itak zelo medel odsev estetskih zahtev. In to vem, da bi deklice od 10. do 17. leta zagotovo izbrale dišečega frizerskega pomočnika z bujnimi kodri.

Ampak — kako lepo bi zvenelo: Mister Šivanka, Mister Kopito, Mister Oblič, Mister Malta itd.? Bi se vsaj vedeli kam obrniti v slučaju potrebnih naročil! Tako pa, — »ni za misliti, za govoriti pa še manj! Neki krojač mi je naredil obleko, ki spada v garderobo detektivov: spremeni me v grbca in zraven postara še za dobrih 15 let. Nekih svojih čevljev sem vesel le, kadar jih sezujem. Sicer so pa prav krasni, dejal jih bom za okrasek na omaro. Itd.

Pa še ta nesreča se pritakne: nikdo ni s svojim poklicem zadovoljen, zato poklice poljubno, pogumno in kar nesramno menja. Evropska amerikanizacija! Gledal sem zidarja, ki mi je delal kopalno korito na vrtu. Tako je migal z lopatico kot bi nit vlekel. Takoj sem vedel, da je izučen, izgubljen krojač, kar mi je mož na vprašanje z začudenjem potrdil. Moj prvi vrtnarček je bil najbrž izučen grobar ali konjeder: drevesa mi je vsa globoko v zemljo zakopal, in »vzele so v sebe jih njene moči«. Kdo mi je mojo vilo »Kurnik« sezidal, rajši ne povem, ker ne maram sitnosti s sodnijo. In bom šel bridko izkušen in izmodren odslej na sodnijo le, če bom do fermenta prepričan, da sem absolutno v krivici.

Uganka mi je, zakaj je prav poklic čevljarja pri Bogu tako priljubljen! 99% vseh ljudi je rojenih »šuštarjev«. Je to morda atavizem po Adamu? Znano je, da mu je prvo obleko sešil Gospod Bog sam, — čevlje pa si je moral sam skrpati. In je torej čevljarski poklic — prvi človekov poklic v zgodovini človeštva. Zato pa je taka mizerija na svetu, ker vsi ti rojeni »šuštarji« ne najdejo pravega dela na svetu, ker bi imeli le 1% odjemalcev, pa se lotijo zato bog zna česa. Namesto da bi človeče nesrečno sedlo na trinog in dreto vlekle, nam sede kar v mehak stolec, pa vleče denarce — nič koliko! Sploh so poklici na svetu, za katere po tihem dogovoru vseh ljudi do zadnjih časov ni bilo treba niti najmanjših sposobnosti in niti trohice znanja. (Pač pa poznanja veljakov.) Dandanes tudi za umetnika nič več (to pa le po dogovoru čifutskih špekulantov in raznih mednarodnih zmešanih prorokov). Tudi pri opereti pevski glas ni več potreben, zadostuje kar pivski.

Direktor je bil lahko vsak analfabet, da je imel le zdrave roke, da je lahko v blagajne posegal. Pa mu ni bilo treba niti palca odtisniti kot potrdilo, da je vsoto resnično, hvaležno in vdano preje!

Bog jim grehe odpusti! Vsem in histeričnim ženskam pa literatom in napolliteratom, ki se v likovno umetnost drzno vmešavajo! Amen!

Iz zgodovine mode

Karel Veliki je prepovedal kmetom in podložnikom, nositi drugačno obleko kakor rjavo ali sivo. Vse druge barve so nosili le plemenitaši in svobodni.

V zapaščini cesarice Jozefine, prve soproge Napoleona, so našli par sto srajc, toda samo dva para gorkejšega perila. Do začetka 19. stoletja se za dostojne dame ni spodobilo, da bi ga nosile, razen v največjem mrazu.

Šele velika revolucija je vzela damam iz plemstva to predpravico, da smejo nositi visoke pete na čevljih.

Iz francoske kolonije v Ameriki — Louisiana — je našla pot v Pariz in kesneje dalje po Evropi moda gladkih, okroglih ušesnih obročev. Moda teh »kreol« je preživela dobo revolucije in tudi cesarstva.

Še v prvih časih kraljice Viktorije so nosili londonski policisti na glavi — cilinder. Nato so dobili nova pokrivala, čelade iz blobučevine, ki jih nosijo še danes.

Svečane gala-obleke, ki so jih nosili pred vojno v Nemčiji visoki uradniki, so bile zelo drage. Zlatovezen suknič predsednika državnega sodišča (ki ga je oblekel samo enkrat v letu, ob novoletni poklonitvi cesarju) je stal 1200 predvojnih mark (okrog 18.000 naših dinarjev).

»Ilustracija«

je najboljša in najlepša ilustro-
vana mesečna revija
v Jugoslaviji

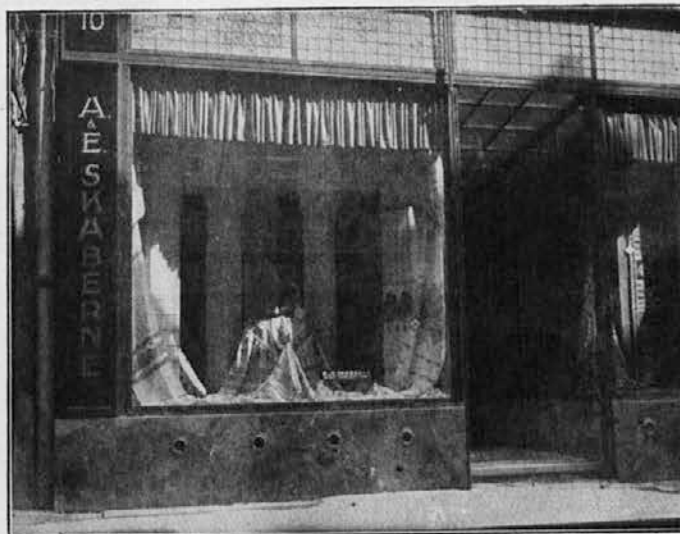
Prosimo vse čita-
telje in naročnike,
da pokažejo list
svojim znancom.

Zahtevajte
številko na ogled!

Dokler Vi spite, dela DARMOL!

Zvečer pred spanjem vzemite DARMOL, pa se boste jutri zjutraj prebudili sveži in zdrav. Morate torej znati, da Vaše slabo spanje, nervoznosti, glavobol in bolečina v križu, kakor tudi izpuščaji po koži Vaših otrok, je samo posledica zaprte stolice. Zato je Vam in Vašim otrokom potreben DARMOL, čokolada proti trdi stolici, ki deluje blago in sigurno. Zahtevajte posebno DARMOL, ker edino DARMOL da Vam in Vaši družini željno olajšanje. 1 škatla zadostuje za 20- do 30 kratno uporabo.

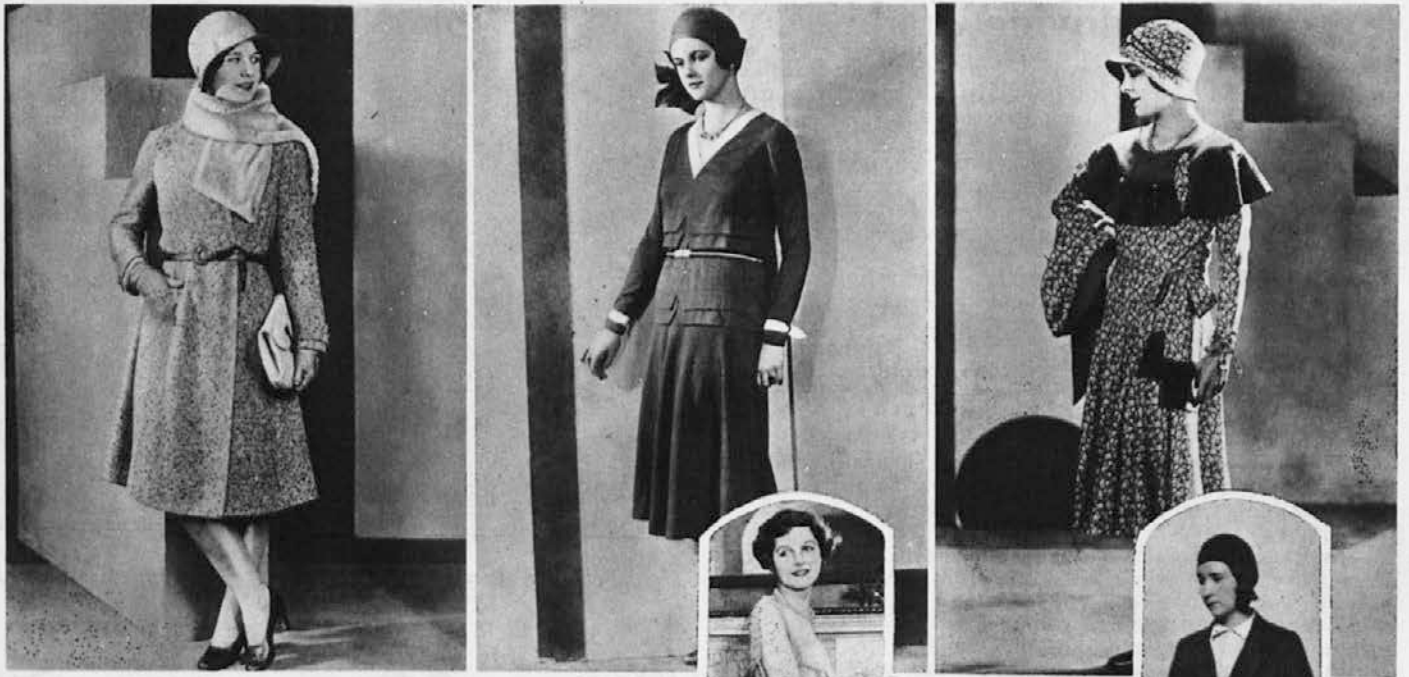
Izložbeno okno tordke A. & E. Skaberne v Ljubljani, Mestni trg 10

ZAVESE

V VELIKI IZBIRI!

A. & E. SKABERNE

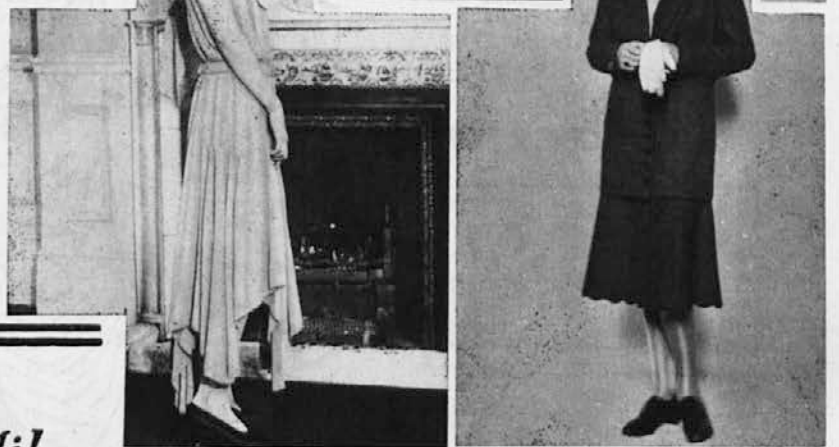

Zgoraj od leve na desno: Športni plašč iz zelene volne, ovratnik iz kožuhovine. — Zelena obleka. Apartna dvojna zaslonca nad in pod kolkom. — Apartna obleka iz pisanege blaga z velikim ovratnikom. Klobuček iz istega blaga

Moda za pomlad

Pp.

V sredini levo: Večerna obleka iz modrega crepe georgeta z modernim kepom
Desno: Tobačnorjav pomlad. kostim D'Ora, Paris

Oblačilnica „Ilirija“ vodi!

Da ustrezemo željam naših strank, smo ustanovili nov oddelek za

čevlje

Poleg vseh oblačilnih potrebščin boste lahko dobili pri nas

damske, moške in otroške čevlje prvovrstnih kvalitet

N A O B R O K E

Oblačilnica „Ilirija“, Ljubljana

Mestni trg št. 17 ♦ Telefon 28-25

Zadnja moda pomladanskega kostima. Izdelano v modnem salonu Pavline Rozman, Ljubljana, Stiška ul. Foto »Ilustracije«

Moderni nakit

Avlopartret 1928.

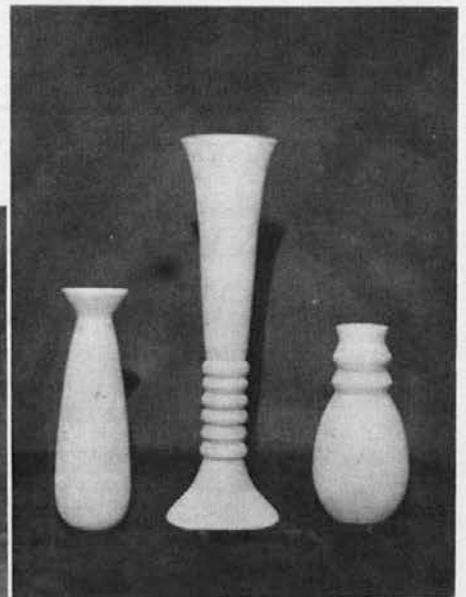
Figurica

**Nekaj najnovejših del
iz keramičnega ateljeja
gdč. Dane Pajničeve**

Foto »Ilustracije«

Konj

Vaze

Vaze

Vaza, doza s konjem

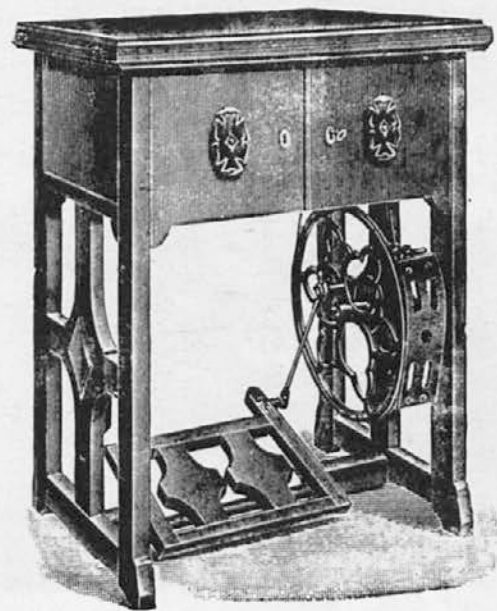
Rudolf A. Warbinek

Ljubljana, Gregorčičeva ulica 5 — Rimska
cesta št. 2 — Valvazorjev trg 3

Največja tovarna glasovirjev v Jugo-
slaviji, ustanovljena leta 1895.

Izdeluje samo prvovrstne klavirje. Ekspori v vse dežele. Velika zaloga lastnih izdelkov kakor tudi prvovrstnih inozemskih trdk. Solidne cene na najmanjše obroke, zmerni pogoji. — Ker sam izdelujem glasovirje, mi je možno vsako popravilo izgotoviti strokovno njaško, ceno in brez konkurence. Uglasitve za koncerte, konservatorij, Glasbeno matico, opero in za vse večje zavode izvršuje moja trdka

V lepo stanovanje lep klavir!

Tovarniška zaloga svefovno prizna-
nih najboljših šivalnih strojev

STOEWER in DÜRKOPP

LUDV. BARAGA, LJUBLJANA

Šelenburgova ulica 6. Telefon 29-80

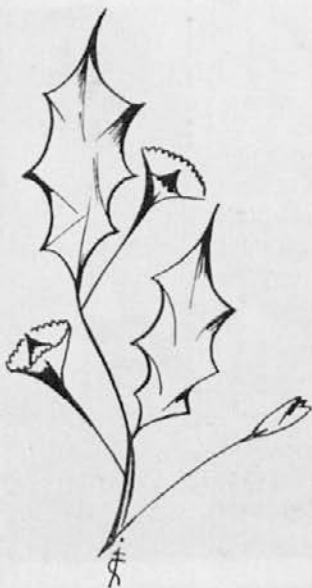
Vsakemu radioamaterju je potreben tednik

RADIO-LJUBLJANA

edini slovenski strokovni list za radiofonijsko. Prinaša podroben program domače in 25 inozemskih postaj, v sliki in besedi poroča o delu slovenske in drugih postaj, o novostih v radijski tehniki itd.

Prosimo, sporočite nam svoj naslov, da Vam pošljemo list na ogled

Radio-Ljubljana, Miklošičeva cesta 5

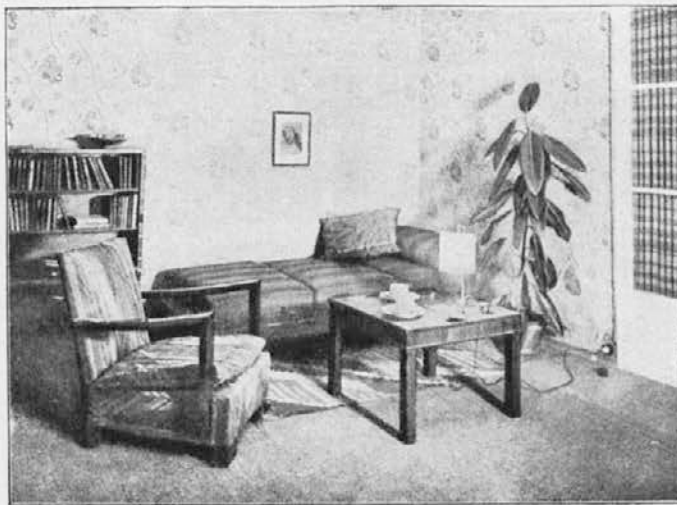
Stalna razstava umetniških slik in velika izbira okvirjev. Pravkar so prispeli novi moderni vzorci.

A. KOS
Ljubljana,
Mestni trg
25, naspr.
magistrata

Opremljena soba, kakor je bila in kakor naj bi danes ne bila

Današnja soba. Mesto postelje otomana za nočni počitek

O modernem pohištvu

B. F.

Če pogledamo staro pohištvo malo natančneje, vidimo, da je vse izdelano z izredno natančnostjo, kar bomo razumeli, če upoštevamo cehovske predpise prejšnjih stoletij. Že takrat je bil v navadi mojstrski izpit, pri katerem se je sodilo zelo strogo. Razen tega je vse dogotovljene izdelke pregledala še posebna komisija, ki so jo tvorili sami strokovnjaki. Oni, ki je pohištvo naročil, je mogel sam presoditi vrednost ročnega dela in se z mojstrom dogovoriti o vseh podrobnostih, tako da sta mojster in kupec bila vedno v medsebojni zvezi.

Danes je pa čisto drugače. Našo dobo odlikuje neka značilna mnogoličnost, ki se kaže v oblikovnem izražanju,

naša doba dovoljuje vsaki glavi, vsaki roki in vsakemu stroju svobodo ustvarjanja. To je izrazito nasprotje stare obrti. Kupec danes pri najboljši volji nima toliko časa, da bi si sam ogledal vse različne načine strojnega in ročnega izdelovanja pohištva. Vsak pa tudi nima prilike, da bi se posvetoval z arhitektom

Pri toliki mnogoličnosti novega pohištva se kupec sprva ni mogel zanesti več na svoj okus. Zlasti tik pred in po svetovni vojni se je često zgodilo, da si je kupec naročil pohištvo po kakem starem vzorcu. Pri tem se niso ozirali na resnične potrebe časa, ampak so slepo posnemali staroc. Že Goethe pravi, da mu ni všeč tuje in prestarinsko opremljeno stanovanje in imenuje to neke vrste maškarado, ki ostro nasprotuje živemu dnevu, v katerem živimo.

V zadnjem desetletju pa se je utrdila tudi pri nas nova smer. Oblika pohištva mora izvirati iz smotra in namena,

TOVARNA POHIŠTVA I. I. NAGLAS LJUBLJANA

Zaloga: Ustanovljena 1847 Tovarna:
Turjaški trg 6 Telefon 2169 Trnovski pri-
stan 8-10

Prevzema in izdeluje v oseh slogih, po lastnih in danih načrtih, popolno opremo: vil, stanovanj, reprezentančnih prostorov, bank, uradov, hotelov, kavaren, barov, cerkva, restoracij, šol, ladij, železnic itd.

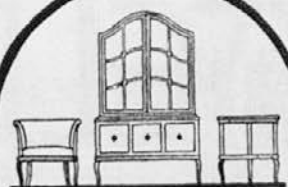
Priporoča svoje blazinasto pohištvo, prevlečeno z raznorstnim pristinim usnjem, gobelinom, damastom itd.

Prevzema vsa dekoracijska dela. Pri vseh izdelkih se jamči za okusno in najsolidnejšo izdelavo

IVAN DOGAN

M
I
Z
A
R
S
T
V
O

L
J
U
B
L
J
A
N
A

Raznovrstno pohištvo nudi po solidnih cenah
Iv. Dogan

Ljubljana - Dunajska cesta - štev. 17

Telef. 32-61

Telef. 32-61

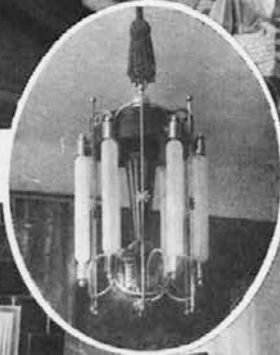
Zaloga vsakovrstn. pohištva za stanovanja in pisarne. Solnčniki za na vrt

Preproga v živih barvah,
izdelala Srednja tehn. šola, Split

Buffet v jedilnici iz oreha.
Preproga v pastelnih barvah

Količek v jedilnici iz oreha
Oval: Lesteneč, izdelala tordka Rencelj, Ljubljana

Iz sprejemnice

Slovenska stanovanjska kultura

(Načrte za pohištvo, preproge ter lesteneč izdelal Atelje za notranjo arhitekturo, ing. arh. J. Omaha & ing. arh. Domicijan Šerajnik, Ljubljana.)

ATELJE

ZA NOTRANJO
LJUBLJANA **OPREMO**
KOLODVORSKA 28-11 **316**
ING. ARH. **J. OMAHA & D. ŠERAJNIK**

Kombinirana omara s sekretarjem in vitrino

Količek v jedilnici iz oreha

Strojno in umetno mizarstvo

ANTON ZALOKAR

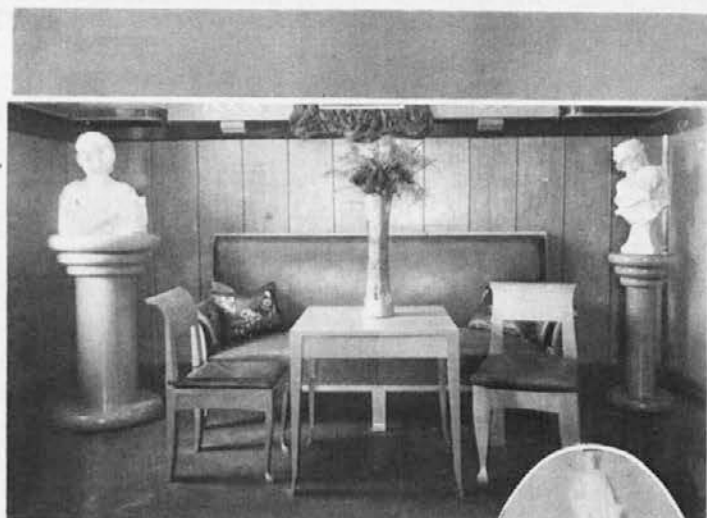
ŠT. VID N. LJUBLJANO

Izdeluje:

*Spalnice, jedilnice, salone, tr-
govske opreme i. t. d. po danih
in lastnih načrtih*

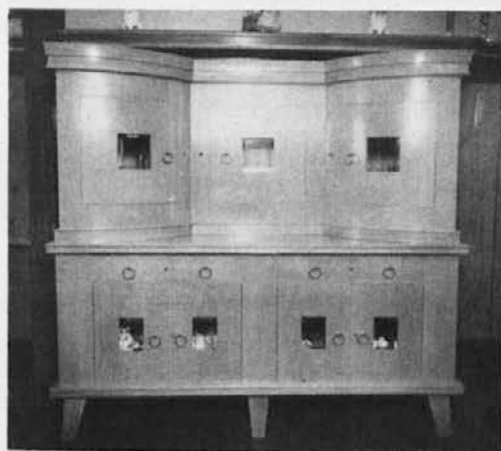
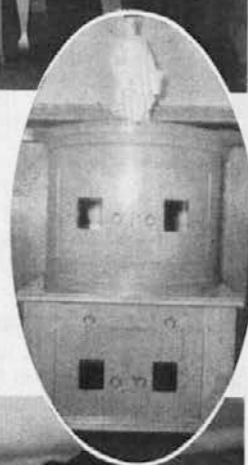
+

USTANOVLJENO 1856. LETA

*Mizica za čaj in pogovor. (Kip na levi
strani delo akad. kiparja Toneta Kralja)*
Desno: Omarica

Pohišstvo po načrtu g. arh. Borisa
Kobeta v Ljubljani, iz
hrastovega lesa izdelala tordka Anton
Zalokar, Št. Vid nad Ljubljano
Iz stanovanja ravnatelja g. Karla Čeča
v Ljubljani Foto »Ilustracija«

Kredenca

Jedilnica

po načrtu g. arh. B. Kobeta,
izdelala tordka Anton Zalokar,
Št. Vid nad Ljubljano

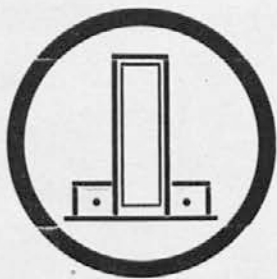
Domače pohišstvo

Levo: Stoli in mizica

Desno: Spalna zofo

Načrte izdelal ing. arh.
Vinko Lenarčič, mizarstva
dela: M. Hreščak,
Škofljica

BERLIČ ROK

STROJNO MIZARSTVO
ŽAPUŽE 22, ŠI. VID N. LJUBLJANO

ki ga imajo posamezni izdelki. Material mora biti skrbno izbran. Način izdelave mora odgovarjati posebnostim materiala. Poiskati se mora vedno taka oblika, ki najlepše odgovarja namenu, pri tem pa naj se pazi na to, da se prištedi material in delo. Isto se je uveljavilo tudi v stavbarstvu. Če gremo še dalje, vidimo, da je to prav za prav načelo vse moderne tehnike, ki ga zasledimo tudi pri obliki lokomotive, avtomobila, letala, telefona itd.

Danes pohištva ne smemo presoati samo z enega vidika. Ločiti moramo dve vrsti, ki se sicer ne razlikujeta med seboj v vseh podrobnostih in se čestokrat prepletata, ločiti moramo strojno in ročno pohištvo. Oba načina izdelave se danes medsebojno podpirata. Stroju mora pristopiti na pomoč čisto ročno delo, ročnemu delu pa stroj, saj ima danes že vsak vaški mizar svoj električni motor.

Omeniti moram, v čem je prav za prav posebnost ročnega mizarstva. Ta posebnost se javlja v vednih spremembah oblike pohištva, kar se tiče celote in posameznosti, ki so največkrat dobile svojo končno formo šele v mojstrovih rokah, ne pa že v načrtu. V vsakem kosu pohištva si mogel najti nekaj osebnega, kolikor je bil obrtnik pač tudi umetnik. Samo ročno delo zmore ustvariti res umetniško visoko vredne posamezne kose pohištva.

Pri zmiselnih uporabi stroja stopa v ospredje vedno ponavljanje iste oblike pohištva. To je edini princip, ki more tu veljati. Bistvu strojnega mizarstva odgovarja dalje preprostost. Zaradi te preprostosti in mnogokratne izdelave iste forme je upravičena zahteva, da mora biti načrt za strojno pohištvo skrajno točen. Pri tem se mora upoštevati zlasti zakonitost stroja. Samo pod takimi pogoji nam da stroj res lepo in dobro pohištvo.

Lahko se pri tem posnemajo tudi preprosti vzorci najboljšega ročnega pohištva prejšnjih časov. Seveda se mora pri tem odgovorni strokovnjak zavedati, v koliko sme prevzeti posameznosti takih vzorcev nespremenjene in v koliko jih mora preoblikovati, pri čemer se mora v prvi vrsti zopet upoštevati tehnika stroja, razen tega pa še vsi drugi pogoji našega časa. Če se strokovnjak na vse to ozira, se mu izkaže bogastvo starih form pohištva neizčrpno in naravnost izzivalno.

Povprečnemu človeku ugajajo še danes stari obrabljeni okraski na pohištvu. Takega pohištva se danes še največ

PRVI SPECIALNI ATELJE ZA OKVIRJANJE SLIK

Največja zaloga izgotovljenih ovalnih in okroglih okvirov, letov za okvire in tapete, vsakovrstnih slik v okvirih in brez okvirov

JULIJ KLEIN • LJUBLJANA
WOLFOVA ULICA ŠTEV. 4 ☎ TELEFON ŠTEV. 33-80

proda. To priča o globoko v ljudski duši ukoreninjenem zmislu za okraske. Ta čut je sam na sebi zdrav, čeprav je v takih primerih zašel na napačno pot. Tudi pohištvo v filmu je navadno bogato na okraskih.

Koliko več pa je vredno preprosto, čeprav iz skromnega lesa izdelano strojno pohištvo, več kakor ves navidezni sijaj izrezljanega pohištva. Tega se žalibog danes le malo kdo zaveda. Tudi pri obdelavi gladke ploskve so dane stroju številne možnosti. Le pogledimo, kako čudovit ton ima površina modernega pohištva. Da je efekt popolnejši, se uporabljajo kot okraski brušena zrcala in umetno lakiranje.

Zmagati mora spoznanje, da se mora oprema stanovanja kakor obleka prilagoditi bistvu človeka in njegovega življenjskega stila. Vedno se moramo zavedati, da mora stanovanje nuditi prikupen in enostaven okvir za delovni dan ter za mirne in slovesne ure, ki jih preživimo v krogu svoje rodbine ali prijateljev.

Enostavnost v opremljenosti stanovanja je danes geslo velike večine ljudi, čemur je pač kriv gospodarski položaj. Ta enostavnost pa ne sme biti nikakor prazna. Oblika in barva pohištva še ne dajeta stanovanju zadostne živosti in značilnosti. To lahko dosežemo z različnimi keramičnimi, lesnimi in kovinskimi predmeti. Danes človek nima denarja za dragocene okraske, ki pa jih ne more rabiti, zato mu jih morajo nadomestiti prikupne in lične stvari, ki jih tudi vsak dan uporabljamo. Tako izpolnimo enostavnost pohištva z mnogoličnostjo takih predmetov. Barva in obdelava površine se morata ozirati tudi na razsvetlavo. Kadarkoli menjamo barvo luči, vedno mora dobiti pohištvo nov izraz.

Za strojno pohištvo je značilna velika, gladka površina v premočrtni izvedbi. Vendar doseže lahko tudi tu umetnik čisto vtis razgibanosti, če preseka ploskev s steklom ali kovino.

Omeniti moramo še različne prednosti, ki jih ima današnje pohištvo v primeri s pohištvom prejšnjih časov. V tem oziru nam ni treba iti daleč nazaj, ni treba, da bi posegli v barok ali celo v gotiko. Ozmimo se samo na pohištvo, ki je bilo v rabi pred sto leti. Opazimo predvsem napredek v higienu in tehničnem oziru. Fino čuteči umetnik, ki se razen tega zaveda še praktičnih zahtev modernega časa, mora v vsakem slučaju računati s temi zahtevami. Hvala Bogu imajo pri nas Slovencih, kar se tiče

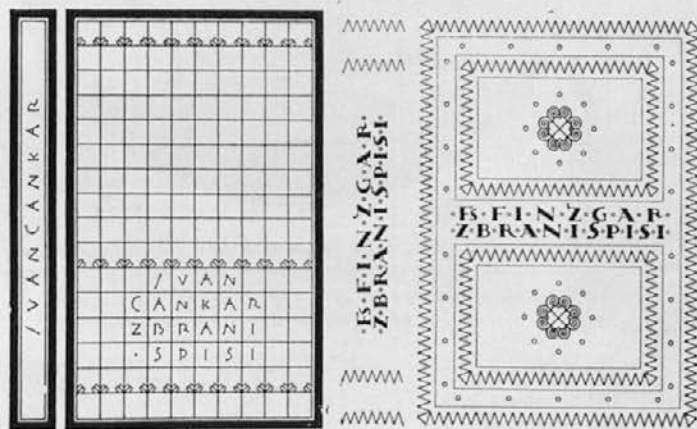
opreme stanovanja in pohištva, še vedno glavno besedo umetniki-strokovnjaki.

Pomislimo, kako so sedeli ljudje pred sto leti in kako sedimo danes. Danes smo se iznebili vseh nepotrebnih formalnosti v družinskih in celo družabnih krogih. Po zaslugi sporta se je otrešla moderna žena tesne in nerodne obleke. V družbi je dovoljena prestejša in naravnejša drža, ki bi se zdela našim starim staršem neodpustljivi greh proti osnovnim zahtevam dobre нравnosti. Samo tako so se mogli udomačiti tudi pri nas nizki in široki stoli, na katerih se lahko udobno odpočijemo. Tudi miza za čaj in čitanje je prav tako nizka. Vse je postalo udobno, dočim so se odlikovali v prejšnjih časih po udobnosti samo stoli in naslanjači, ki so bili namenjeni častitljivi starosti. Zgodovina nam kaže, da so se stoli in naslanjači tekom stoletij tako spreminjali, da nam že te spremembe lahko pojasnijo marsikak kos običajev in šeg različnih dob. Primerjajmo le trde prestole Egiptčanov z udobnimi stoli iz grških časov, ki so odgovarjali plemeniti in neprisliljeni drži telesa.

Izpremenila se je tudi oblika jedilne mize, ki je tako urejena, da se njena površina da poljubno povečati. Tudi pisalna miza se je popolnoma prilagodila modernim zahtevam. Danes so gospodarske razmere take, da stanovanjski prostori niso preveč obsežni in prostorni. Tudi na to se mora ozirati oblika in velikost posameznih kosov pohištva. Omare, ki so včasih zavzemale največ prostora, so danes večje in širše, zato pa zadostujeta navadno že dve omari v polni meri.

Tudi pogled v spalno sobo nam nudi mnogo sprememb. Nehote opazimo udobna zrcala, ki nam služijo pri oblačenju. Zlasti dame uporabljajo danes trodelno zrcalo, ki ima obliko krilnega oltarja; tako se lahko gledajo v zrcalu od vseh strani. Priprave za umivanje smo srečno prenesli v kopalnico. Moderna gospodinja je zavrgla vse mnogoštevilne posode in posodice, ki so prej le krasile stene kuhinje in bile navadno vedno prazne. Danes ji pa zelo dobro služijo pripravni predali kuhinjske omare.

Vidimo, da smo res povsod napredovali in da moderno pohištvo ni manj vredno od starega, saj je veren odraz načina in tempa današnjega življenja. Tudi naša podjetja so odlično pokazala, da v tem oziru nikakor ne zaostajajo za inozemskimi. Tudi naše pohištvo je edino pravi okvir za družinsko in družabno življenje naših dni.

V lepo stanovanje lepa knjiga

NOVA ZALOŽBA

R. Z. Z. O. Z.

V LJUBLJANI, KONGRESNI TRG

nudi

po zelo ugodnem odplačevanju na obroke dela Ivana Cankarja in F. S. Finžgarja v originalnih platinicah po risbi prof. arh. J. Plečnika

Film

O zvočnem filmu

Zvočni film, komaj dve leti znan tudi široki publiki, je bil fizikom in tehnikom že dalj časa dobro znan problem, predmet poizkusov dolgih let. Eden prvih, ki se je bavil z njim, je bil Edison, ker mu je bilo lahko kombinirati fonograf, ki ga je izumil, s filmom. Edisonov kinetofon je bil film z običajno spremljavo gramofona. Razlikoval se je od modernih gramofonskih plošč samo v tem, da niso še reproducirali električnim potom. Leta 1913, so take vrste filme predvajali tudi že v Ljubljani. Gledalcem in poslušalcem se je zdelo, da poje nekdo skrit za platnom. Dokaz, da so že tedaj s primitivnimi sredstvi dosegli gotovo stopnjo naravnega prednašanja.

Izbruh vojne je začasno zavrl razvoj. Indirektno pa je marsikakšen rezultat vojnih tehničnih poizkusov koristil poznejšemu razvoju. Po vojni pa so tehniki znali že uporabljati nov, uspešen instrument, ojačevalno cev. S pomočjo te se je sčasoma razvila uporaba valovnega območja in po tej nova tehnika električne jezikovne in muzikalne reprodukcije.

V prvih povojnih letih so takoj nadaljevali s poizkusi onega sistema, ki ga danes uporabljajo v praksi. Metodo kombinacije filmskih in gramofonskih plošč, ki jo je uporabljal že Edison, so izpopolnili z uporabo električne zvočne škatlice, ali »pick up«, kakor jo nazivajo Američani. Tresljaje gramofonskih igel, drsečih po gramofonski plošči, uporabljajo za draženje telefonskih tokov, ki jih vodijo preko ojačevalca sile na zvočnik, ki je postavljen za projekcijskim platnom. Na ta način je pridobljena obilna zvočna kvaliteta in močen zvok. Tudi je s pomočjo električnega prenosa omogočena krajevna delitev mehanizma plošč in reprodukcija zvoka, kar je za kinematografska podjetja važno.

Neodvisno od te tehnike tako zvanih zvočnih filmov na igle, so prišli po novih potih na sistem tako zvanih svetlobnih zvočnih filmov. Zvok tu ni mehanično zarisan na plošči, ampak fotografičnim potom ujet na filmu. Tudi ta metoda je starejša, kakor bi kdo utegnil misliti. Uporabljal jo je že leta 1901. berlinski fizik Ernst Ruhmer, ki je take fotografične zvočne urise s pomočjo selenovih stanic, občutljivih za svetlobo, spreminjal zopet v žive zvoke. Seveda je bilo te zvoke mogoče slišati le v neposredni bližini ušes. Torej so tudi svetlobni zvočni filmi omogočeni šele z uvedbo ojačevalcev. Zaenkrat se ta dva načina še borita za prevlast. Za strokovnjaka pa je brezdvomno, da ima mlajša tehnika svetlobnih zvočnih filmov večje razvojne možnosti.

Zanimivo je zasledovati obširne debate v raznih tujih strokovnih listih o uspehih in bodočnosti zvočnega filma. Nasprotniki zvočnega filma so trdili, da je nemost bistvo filma in da dober nem film z govoricjo le izgubi jačino svojega izraza. Gotovo je, da se je zbog nemosti v dosedanjih filmih utrdil svojevrstni filmski stil, ki mu je bilo nemogoče brez nesreče usiliti dialog. Nova tehnična dognanja pa nudijo pristo pot za nov filmski stil, ki bo vse kaj drugega kakor gledališče ali dosedanji film. Svojevrsten stil pa bo zvočni film moral šele najti. Kako hitro in kako temeljito pa bo šel razvoj svojo pot, to je mnogo manj odvisno od tehnikov, kakor od avtorjev in režiserjev. Brez dvoma nudi zvočni film nove možnosti, ker ni ovire nemosti, ki je mogoče dozdej mnogo zavirala fantazijo filmskih avtorjev.

Mimo tega je zvočni film tudi še sicer upravičen. Pomislimo le, da prav nemega filma, to se pravi filma, ki bi ga nam predvajali tiho, da takega ni bilo. Film, ki bi ga ne spremljala godba, film, ki zaposluje samo oko in uho ne sliši nič drugega kot dibanje sosedu in monotono šumenje stroja, tak film gledati ni ugodno. Radi tega si je moral vsak kino preskrbeti spremljavo klavirja. Filmi so že od kdaj imeli značaj pantomimičnih melodram. Učinek je večji, če film spremljajo akustični zvoki primerne dramatične godbe. Zvočni aparat nadomešča orkester, ki ga zvočni film nadkriljuje v pogledu preciznega sinkroniziranja, dočim z ozirom na zvočno kvaliteto in barvo danes še zaostaja. Pa te nedostatke bo možno v teku let še popraviti.

(O zvočnem filmu bo »Ilustracija« objavila še več člankov.) Prav tako bomo še obširno poročali o zvočnih filmih, ki smo jih imeli priliko videti in slišati v naših kinih.)

Filmi, ki jih bomo videli

Zoočni filmi, ki jih bo predvajal »Elitni kino Matica« v Ljubljani

Ita

Rina

Ljubljančanka, Slovenka Ida Kravanja v novem filmu »Obešenjakova Tončka«, v katerem igra glavno vlogo. Par scen iz tega filma, ki ga bomo v kratkem videli

Iz najnovejšega zoočnega filma Ufe »Zadnja četa«, v katerem igra Conrad Veidt kapetana Burka.
Desno: Naskok francoske garde

Foto Ufa

Willy Fritsch vam pošči veselo Alelujo! Foto Ufa

Veselo Veliko noč vam želi filmska igralka Lilian Harvey (Zvočni film »Valček ljubezni«)

Phraya Sutrip,
demon v javanskih
senčnihah »Wayang«
(Inž. Lupša)

O skrivnostnih igrah s senčnimi podobami

(Senčnice)

Boris Orel

I.

Igra s senčnimi podobami spada po svoji svojevrstni tehniki v lutkovno igro s ploščatimi figurami. Deluje s senco ter je zaradi tega precej sorodna filmski umetnosti, ki ne operira s plastičnimi liki, temveč z njihovimi podobami. Igre s senčnimi podobami so ritmično vzvalovane siluete ali sence za belo platneno zaveso nahajajočih se ploščatih lutk. Bistvena črta senčnic je stilizirana nakaznost in tipična obrisnost ljudi, dogodkov v opojnem blesku svetlobne slike. Na človeka prav ta nakazanost učinkuje s svežo in močno privlačno silo, zlasti še, ko se dejanja na siluetni prizornici vrtijo v nekem skrivnostnem tempu. Slično kot pri filmu se poraja ob takih skrivnostnih senčnihah asociativnost predstav. Georg Jacob n. pr. pravi: »Pozornica senčnih podob je umetniška oblika, ki je prividom, sanjam in stvarilnemu aktu pesnika najbližja. Zato more pesniški osnutek odsevati iz senčnice z ono svežostjo in izvirnostjo, ki jo drugje zaman skuša doseči.« Dalje: magična moč senčnic je v posrednosti. Primer! »Grem po samotni ulici. Zastrmim v okno, zastrto z belo zaveso. Dvoje človeških postav v sobi riše dve črni silueti na belo zaveso. Iz dinamike teh senc »slutim« dramo dveh ljudi, dveh svetov, ki se je ta večer izostrila v usodno napetost. Roka. Zlitje črnih senc zopet roka v divjem zamahu. Votel, daljen krik... Senci zamrkneta. Luč ugasne. In potem — mir.« To je doživetje dogodka, ki mi je posredno nekaj razodel, to je že njegova zaključenost, bilančna črta dolgo zbirajočih se rdečih računskih postavk iz zgoščene atmosfere dveh ljudi. Predvsem: dobil sem i d e j o u m o r a , ki je prav zaradi nemosti in posrednosti zvihral mojo fantazijo. Zaradi nemosti filma je ves v njem razliti naturalizem, pa naj je še tako pošasten, pomaknjen v godbeno sferičnost in dobiva v siju prostora in v svetlobnih slikah svojo umetniško formo. S tem ne mislim umetniško vrednost senčnic, ki so jih spremljali človeški glasovi, prav nič zmanjšati. Realizem se v teh glasovih ni prav nič razodeval. V njih je bil svojevrsten ritem onostranosti, ki je našel skladnost s podobami, plešočimi na prizornici. Zvočnega filma si v pripevu »lajne« tulečih, radijsko hreščočih in »momljajočih« ne morem predstavljati. (»Atlantik«, ki je podal par lepih

Beli zobje: Chlorodont

prijetno osvežujoča zobna krema s poprovo meto **Chlorodont** napravi zobe bleščeče bele in varuje dragoceni zobni email, daje zobem sijaj slonove kosti, jih naravno očisti in odstranjuje neprijeten duh ust. Prepričajte se najprej z nakupom ene tube po Din. 8.—, velika tuba Din. 13.—; Chlorodont-ustna voda steklenica Din 17.50. Zahtevajte vedno **samo pristni Chlorodont** ter zavračajte vsak nadomestek! Pošljite nam ta oglas kot tiskovino (omot ne zalepiti) dobili boste brezplačno eno poskusno tubo za večkratno uporabo. Tvoornice Zlatorog, oddelek Chlorodont, Maribor.

115

Japonske wayang-figure

svetlobnih scen, je navsezadnje le v zvonjenju, šumu vode, laježu siren, v monotonem stropotu strojev, v hrušču in vrišču glasov nazorno serviran nauk o grozi potapljaljoče se ladje.)

II.

Igre s senčnimi podobami so se do izredne učinkovitosti razvile zlasti pri orientalskih narodih. Orientalec, ki živi v veri v minljivost obkrožajoče pojavnosti in se predaja iz strahu ali pa iz zavestnega religioznega spoznanja transcendentalni volji, nagonsko doume simbol lutke (Rapp). Skrivnostni ritem orientalskih lutkovnih iger je izredno zanimiv študijski objekt, ki odpira širok vpogled v narodovo religiozno čuvstvovanje, očrta človeku odnos do zemlje, družbe, njegovo razmerje do kaosa in kozmosa. Lutkovne igre, zlasti igre s senčnimi podobami so ključ za razumevanje marsikaterih zagonetnosti, ki strme iz orientalske kalejdoskopično ubrane kulture. Umetnostni zgodovinar, teolog, etnolog, sociolog, vsi morajo prislunhiti skrivnostni pojavi senčnic.

Početki iger s senčnimi podobami koreninijo v enem izmed prastarih kulturnih razdobj Kitajske in dežel ob Gangesu. Človeštvo hrani neizpodbitne dokaze o razvoju in umetniškem značaju iger s senčnimi podobami v jutrovnih deželah. Senčnice so bile že zelo zgodaj učinkovito in važno izrazilo za razpoloženi in ideje narodov in so skušale tudi vzgojno vplivati na ljudstva. Z uprizarjanjem velikih nacionalnih dogodkov postajajo te igrice to, kar je pri nas narodna pesem. Uprizoritve teh epov so tudi iskale predvsem naklonjenosti in milosti mogočnjakov in gospodovalecev. Kronika nas obvešča, da se knezi na Javi niso prav nič sramovali nastopati v vlogah »Dalang«, t. j. voditelja - rapsoda. Zelo važni in za spoznavanje starih orientalskih senčnic zanimivi pa so trije v eskorialu ohranjeni originalni teksti, katere je leta 1311. umrl egiptovski zdravnik Muhamed Ibn Daniyel ozvočil v pesniško občutene rime. Te rime nam v velikih trumah nastopajočih figur odkrivajo vso mnogoobraznost odnosov te miniaturne umetnosti do resničnega življenja. Ta besedila so hkrati dragocena zaostalina dramske poezije islamskega srednjega veka. Da so bile senč-

Dalang- in Gamelan-orkester javanskih senčnic

nice tudi v službi uporniških idej, je dejstvo, ki mu najdem v teatrski zgodovini nešteto primerkov.

III.

Izmed vseh orientalskih senčnic imajo t u r š k e posebno mnogostransko razvojno dobo in kdor hoče pronikniti v turško ljudsko umetnost, mora brezpogojno poznavati male silhuetne igrice. V velikem potujočem Evliji srečamo prvega pisca, ki je osmansko senčnico dvignil v območje umetniških uprizoritev, ki so za vlade sultana Murata IV. (1623) posebno zaslovele. Glavni junak turške senčnice je Karagöz, t. j. črno oko ali cigan. On je nekak turški Eulenspiegel, ki s priapsko nadarjenostjo in kupletsko besedo nastopa v komično-groteskni komadih, izmed katerih je nemalo takih, ki prehajajo v umazanost ljudske kvante. F. von Luschan piše o tehnični izvedbi turških senčnic tole: »V kavarni ločijo navadno levi kot od ostalega prostora z debelo zaveso, za katero se nahaja oder, pred tem pa prostor za gledalce. V pregraji ali v zastoru je štirikoten izrez v velikosti 1 m², izpolnjen z belim, močno napetim platnom. Za to zaveso je v primerni višini postavljena miza, na kateri sedi igralec, povsem neviden gledalstvu. Poleg figur in tenkih lesenih palčič s katerimi pregibljejo ploščate lutke, spadajo v tehnični repertoar še svetiljka, kovinska šipa itd. Svetiljka mora močno obsevati belo platneno steno. Če tedaj igralec primakne k tej beli steni prosojno pisano figuro, jo gledalec vidi v presvetlih pisanih barvah in mu ustvarja videz, da je plastična in mnogo večja kot v resnici. Lutke so izrezane iz kameline kože in zelo skrbno poslikane ter spominjajo pogostokrat na stare, solidne izdelke iz mozaika in na slikanja na steklo. So tudi lutke iz rogov in usnja. Slikovit vtisk je v njihovi subtilni prefinjenosti.

Usnjena figura siamskih senčnic
Levo: Karagöz v turških senčnicah

Senčnice S i j a m c e v se odražajo po izredno plemeniti, čisto oblikovani umetnosti. V svojih bistvenih črtah in oblikah so čudovito sozvočje pravljíčno-fantastičnega značaja siamskega naroda. Iz siamske senčnice, »Nang« imenovane, poje epos dežele belega slona: kraljevska pesem »Ramajana«. Sijamec je z uprizarjanjem »Ramajana« ob žalostnih slovesnostih dal izraza svojemu notranjemu čuvstvu. Zdi se, da Siamci igre s senčnimi podobami niso smatrali za razveseljevalno sredstvo, ampak da so te skrivnostne podo-
dobe obujali le ob važnih prilikah in dogodkih: smrt, rojstvo itd.

Senčnica J a v a n c e v, »Wayang« imenovana, s svojo zunanjo obliko prav zelo spominja na siamski »Nang« in ima svoje poreklo v pradavnem malajsko-polinezijskem bogočastju (!). To nam je v dokaz, kako prvotno verskim namenom posvečeno svetišče čedalje bolj dobiva posveten značaj. Snovnost senčnice »Wayang« je nenavadno razsežna. Oklenjuje krajevne bajke in legende in oni čudni svet, v katerem se v fantastičnem napevu prelivata zemeljskost in nadzemeljskost in se čudovito razcvetata simbolizem in mističizem. Dalje: javanski nauk o postanku sveta »Manik Maja«, pripovedni izbor velikih indijskih epov »Mahabharata« in »Ramajana« in srednji in novi vek dežele, ki se sučeta okoli dejanj in življenjske usode dveh nacionalnih junakov: Kuda-Wayang-Pati in Damar-Wulan. Lutke same prav nič ne sličijo človekovi podobi in na estetsko občutje Evropeca učinkujejo več ali manj porazno in neugodno. Če pa malo proniknemo v lik, vidimo, s kako izredno finimi potezami je umetnik oživel svoj izmislek, ki mu vzdaje orientalsko-čarobna barvitost še posebno lepoto, spominjajočo ob marsikaterih lutkah na čarokrasno prelivanje barv tropičnega ptičjega kraljestva. »Wayang« deli bitja v dve kategoriji: dobra in zločesta. Poudarek dobrih bitij je v plemenitejši izdelavi, hrbet nosu in čelo sta v eni liniji, raz obraz veje spokojstvo. Demonom pa je nos oblikovan v topost, oči v

Iz siluetnega filma »Pustolovščine princa Ahmeda«

strašno velikost, usta so na stežaj odprta in iz njih se reži ozobje. Wayang-igre slično kot pri Siamcih zažive le ob porokah, rojstvih, srečno prestanih boleznih, ob nepričakovanih družinskih srečah itd. Važna vloga pripada orkestru, ki mora vsem fazam igre slediti z zapleteno »Gamelan« godbo.

V vsej čarobni opojnosti pa nam vzžari skrivnost kitajske senčnice, ki so po B. Lauferju najvišja stopnja kitajske dramske umetnosti sploh. Kitajske senčnice ne vokvirjajo samo čuten in nadčuten svet, ne govore samo o vsakdanjih počestnih prigodbah z razposajeno melodijsko, ampak uresničujejo s svojimi groteskno-fantastičnimi strahovi čarobnjakov in duhov tudi transcendentalno območje. Poročajo, da so marsikatero predstavo prevzele gledalce do omame, toliko opojne sile je velo iz njih. Evo vam eno od sto slik kitajske igre s senčnimi podobami:

Na hrepenenju bolni sin prosi gospodarja kraljestva mrtvih, da mu prizove duh umrle matere. Vzžari tedaj tale scena: V magično somračje pogreznjena pokrajina. Iz ozadja se dviga pagoda, katere sanjska slika se zrcali v jezeru. Zdajci se pojavi sin in žrtvuje. Dim kadila se vije proti nebu. Iznenada presekajo to sveto, tiho ubranost biserni zvoki kitajskih ceter. Pagoda izginja, porajajo se svetli barvni krogi, iz katerih polagoma vstaja prikazen matere. In govori sinu, ki se je ves stajal v grozničav trepet. Tolaži ga in bodri. Vizijonarnost scene. Naenkrat prikazen izgine in vse je tako kot prej: pokrajina, ki jo srebri mesečina, pagoda in jezero, po katerem sanjajo labodi.

S to močno lirčno ubranostjo se konča sanjska igrlica.

IV.

Igre s senčnimi podobami so se v Evropi šele tedaj razživile, ko je bila baš kitajska najnovejša moda in pridobitev rokokaja. Zlasti so se razpredale po Francoskem, kjer imajo svojega početnika v Seraphinu (»Ombres

Scena iz siluetnega filma »Pustolovščine princa Ahmeda«

chinoises«). Nemški romantiki so tudi vzljubili igro s senčnimi podobami. (Fantastičnost siluet!) Christian Brentano, Achim v. Arnim, Justinus Kerner, Tieck, Uhland, Möricke so se ukvarjali s senčnicami. Grof Poggi je pisal igre in sam risal k tem igram senčne podobe. Svoj višek so dosegle igre s senčnimi podobami v času od 1760 do 1850, ko je bila v modi silueta. Ko nova tehnika litografije prežene siluete in se pričinja končno fotografija uveljavljati, izgine tudi igra s senčnimi podobami, ki jo slabo nadomešča tako zvana »Laterna magica« (skioptikon!). Vstajenje dožive senčnice v slavnem pariškem kabaretu na Montmartru »Chat noir«, ki je bil shajališče pariškega umetniškega sveta (1887). V njem je Henri Rivière uprizarjal čudovite domislice s senčnimi podobami: kako tone solnce v morje, zdrhtenje gozdov v jutranjem vetru, raztezanje pustinje v nedoglednost, valovje oceanov, kako hudčič skuša sv. Antona, Walhallo Riharda Wagnerja, Apolona in muze in ves Olimp, somračje Budhovega svetišča in spet sv. Anton — vse to neko kaotično, čudovito prelivanje lepe slike v drugo, lepšo, očarljivejšo, skrivnostnejšo in posašnejšo, šestokrat brez vsake miselne vezi. (Zanimivo bi bilo najti podtalen stik tega R. teatra s francoskim simbolizmom v dekadenci, ki je rasel iz močvare nižin v duhovnost.

In ko sem gledal današnji pariški Montmartre in njegova zabavišča: Mouline Rouge, Casino de Paris, Folies Bergère, sem v vsej tisti bleščavosti in v vsem tistem sijaju miselno banalnih in praznih predstav našel žarkovit odsev senčnic iz polpretekle dobe, katere je prenasličena duhovitost in iznajdljivost Francoza izumetničila in izmaličila v njene rafinirane odtenke in temno območje civilizirane Evrope XX. stoletja. Konec te kalne sončave? O, ne! Prav tu, v igri s senčnimi podobami, v njenem propadu je iztočiče rojevanja novega umetniškega elementa — filma in njegovega kulta. Ali ni film spovračanje senčnic v formi, ki jo je oblikoval današnji človek s pomočjo tehnike do mogočne sinfonije črno-belega življenja?!

V.

Senčne igre s podobami so več ali manj uspešno oživljali do današnjih dni: Hans Schließmann, A. v. Bernus, Friedr. Winckler-Tannenberg, Franz Bauer, Hartlaub, E. H. Bethge, A. Hahu, Ludwig

v. Wiech prvi poskuša igre s senčnimi podobami uprizarjati v filmu. Lotte Reininger pa je s svojim siluetnim filmom pokazala, kaj vse se zmore vršiti v tej tehniki. S Kochom, Rüttmannom in in B. Bartoschem (Comenius-Film-Gesell.) je umetnica ustvarila čudovit umotvor (»Pustolovščina princa Ahmeda«), ki govori za nove možnosti filma. Max v. Boehn celo misli, da more naturalistična silueta na realizmu bolehaajočemu filmu razodeti nove vidike, odpreti nova razgledišča. (Eugen Mirsky in njegova razstava siluet v Pragi 1927!)

Lotte Reininger pri delu v ateljeju

VI.

Iz gornjih informativnih sestavkov razvidimo, kako senčnica nekam skladno odpeva iz kitajske skrivnostno ubrane religioznosti in močno odgovarja kontemplativnosti indijskih narodov. Francoz pa jo iz svojih svetov oblikuje z duhovitimi izmislicami in patetičnim sijajem v prefinjeno igravo in očarljiv pravljčni teater. In kako se življenska črta senčnic zaradi fotografije zakrivi, z Rivierom še enkrat vzpne do močnih poudarkov, nato pa radi razmaha filmske umetnosti pada in se skuša vtihotapiti v sam film, da bi zaživela v njem in še njega oblikovala v nove forme. Skratka: Kako v življenju in propadu novih umetniških form raste, živi in gineva.

Literatura: Ing. F. Lupša: Senčnice (Rokopis). M. v. Boehn: Puppenspiele (1929 München). H. S. Rehm: Das Buch der Marionetten. Carl Hagemann: Die Spiele der Völker. Eleonore Rapp: Die Marionette in der deutschen Dichtung.

Prava Kolinska cikorija

KAJ SO PEGE...?

Nelepi rjavi pigmentni madeži, ki se pojavljajo pod vplivom solnca v številnih in velikih skupinah zlasti na nežni koži in kvarijo nje ljubki izgled. Po dolgoletnih praktičnih poskusih je uspelo napraviti preparat, ki že po kratki uporabi odstranjuje brez sledu pege, kožne madeže in ostale nečistoče kože. — Npravite en poskus s tem preparatom, imenovanim

»Creme ORISOL«

(Beurre de riz — riževa mast), in Vaša polt bo zopet postala naravno čista, nežna in evljna. — »Creme Orisol« se je uporabljala doslej posod s popolnim uspehom. Če bi Vas prvi poskus iz kateregakoli vzroka docela ne zadovoljil, smo pripravljani vrniti Vam polni znesek, ki ste nam ga plačali — Cena »Creme Orisol«: mastna ali suha, lončič Din 30.—, Orisol-milo Din 14.—. Dobiva se v lekarnah, drogerijah in parfumerijah.

ZALOGA:

COSMOCHEMIA - ZAGREB
SMIČIKLASOVA ULICA 23

Salda-konte,
štrance, journale,
šolske zvezke, mape,
knjižice za odjemalce,
risalne bloke itd.
nudi po izredno
ugodnih
cenah

Za vezavo
»Ilustracije«
priporočamo izvirne
platnice, ki stanejo same
Din 30.—, z vezavo
vred pa 40 Din in
katere je
izdala

KNJIGOVEZNICA JUGOSLOVANSKE TISKARNE
V LJUBLJANI, KOPITARJEVA ULICA ŠTEV. 6 — II. NADSTROPJE

Dagmar

Dagmar

Dagmar-svila
se izdeluje po najnovejših
pariških vzorcih

Jugočeska

*Znamka pravega
poznavalca.
Eleganca, prilaganje k
vsaki nogi, prvovrstni
material in izdelek,
nizka cena.*